

Nevelőszülői elhelyezés sajátosságai

Jelige: sik114

Pályamunka lezárásának időpontja: 2022. 04. 12.

Tartalomjegyzék

I.	Bevezetés	4
II.	A gyermekvédelem kialakulása	6
II.1.	A gyermekkor meghatározása	6
II.2.	A gyermekvédelem történelmi áttekintése	6
II.3.	A gyermekvédelem kialakulásának története Magyarországon	7
II.4.	A gyermekvédelem napjainkban	9
III.	Nevelőszülői hálózatok működése Magyarországon	12
III.1.	A nevelőszülő	13
III.2.	Kiből lehet nevelőszülő	13
III.3.	A nevelőszülővé válás menete	14
III.4.	A nevelőszülői elhelyezés nehézségei	15
III.5.	A nevelőszülő feladatai	16
III.6.	Kapcsolattartás a vér szerinti hozzátartozókkal	17
III.7.	A nevelőszülő foglalkoztatási jogviszonya	18
IV.	A kutatás bemutatása	19
IV.1.	A kutatás célja	19
IV.2.	Az alkalmazott módszerek és eszközök	19
IV.3.	Mintavételezés	20
IV.4.	Hipotézisek	21
V.	Kutatási eredmények bemutatása és értelmezése	22
V.1.	Az online kérdőív eredményei	22
V.1.1.	A válaszadók demográfiai jellemzői	22
V.1.2.	Nevelőszülő és a gyermek együttműködése	30
V.1.3.	Nevelőszülői feladatok	36
V.1.4.	A nevelőszülői munka eredményességének szubjektív megítélése	40
V.2.	A szakmai interjú kiértékelése	43

V.3. A kutatási eredmények összegzése	45
VI. Összefoglalás.....	47
Irodalomjegyzék.....	48
Egyéb felhasznált források	49
Ábrajegyzék	50
Mellékletek.....	51

I. Bevezetés

Dolgozatom témája a nevelőszülői elhelyezés sajátosságai. A témaválasztásomat az indokolja, hogy 2017 óta önkénteskedem a gyermekvédelemben, így már van némi rálátásom a témára. Tevékenységeim során megismerkedhettem a békéscsabai Családsegítő és Gyermekjóléti Központtal, ahol egy három hetes gyermektáborban vehettem részt, mint gyermekfelügyelő. Ezenfelül a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltatónál időnként önkénteskedem, a szakmai gyakorlatomat is itt végeztem el, illetve az Ágota által eljuthattam a zánkai Erzsébet Táborba immár második alkalommal, ahol állami gondozott gyermekek kísérője voltam, mint önkéntes gyermekfelügyelő. Tulajdonképpen az önkénteskedés által nyert betekintésem a gyermekvédelemben egyértelműen befolyásolta a tanulmányaim megkezdését. A témaválasztásomat az is indokolja, hogy az önkénteskedésem során sok nevelőszülői családot ismertem meg. Láttam, hogy a gyermekek mennyire boldogok és mennyire szeretik egymást a nevelőszülőikkel, ezért is vagyok azon a véleményen, hogy nem a vér határozza meg a családot, hiszen a nevelőcsalád is ugyan azt a szeretetet, összetartást és biztonságot nyújthatja, ahol teljes értékű embernek érzi magát a gyermek. Emellett, barátságokat kötöttem nevelt gyermekekkel, nevelőszülőkkel és különböző szociális szakemberekkel, amik egy életen át megmaradnak. Szerettem volna mélyebben bele látni a nevelőszülőség rejtelseibe. Motivált az is, hogy a tanulmányom segítségével tisztább képet adhatok a nevelőszülőségről olyan embereknek, akik nem ismerik, tévhiteket gondolnak, vagy félre értelmezik ezt a hivatást.

Azt gondolom, hogy ez egy olyan téma, amely egyre inkább aktuálisabbá válik, hiszen egyre nagyobb figyelmet kap a gyermekvédelem társadalmunkban. Megannyi oka lehet, annak, ha a gyermeket ki kell emelni a családjából, ez történhet veszélyeztetettség miatt, ami lehet bántalmazás vagy elhanyagolás. A gyermek családjából való kiemelése történhet átmenetileg, illetve tartósan is. Számos otthont nyújtó ellátási forma létezik, mint például a nevelőszülői ellátás, gyermekotthoni illetve lakásotthoni ellátás. Én az otthont nyújtó ellátások formái közül a nevelőszülői ellátás bemutatását választottam. Az otthont nyújtó ellátási formák biztosítják a gyermekek számára a teljes körű családi ellátást és megtestesíti számukra a családot. Mindemellett minden gyermek számára fontos a család intézménye, ami egyenlő a szocializációs színtérrel. A nevelőcsalád a gyermek számára biztonságot nyújt. Olyan példákat tanulhatnak el, amik által könnyebben át tudják venni a megfelelő viselkedési és magatartási szokásokat. A nevelőszülők munkája rendkívül fontos és felelősséggel teli, hiszen gondozzák, nevelik és támogatják a gyermekeket, ezzel megteremtve számukra az egészséges és biztonságos családi légkört.

Dolgozatom első részében az elméleti háttér kerül előtérbe, így a szakirodalom áttekintésével sor kerül a gyermekkor meghatározására, a gyermekvédelem történelmi áttekintésére, majd a mai helyzetére. Ezt követően a magyarországi nevelőszülői hálózatok működését fogom ismertetni. Végül, a nevelőszülői hivatás részletes bemutatása kerül középpontba, voltaképpen, hogy milyen feltételeknek kell megfelelni, avagy ki lehet nevelőszülő és mi a nevelőszülővé válás menete. A nevelőszülői elhelyezés nehézségeit, valamint a nevelőszülők tevékenységeit is szeretném ismertetni. A vér szerinti szülőkkel való kapcsolattartás jelentősége és biztosítása is említésre kerül. Végezetül pedig a nevelőszülői jogviszonyt is be szeretném mutatni. A dolgozat második része a kutatás bemutatásával folytatódik. Elsősorban egy saját készítésű kérdőív kidolgozására kerül sor, amely összesen 28 kérdésből tevődik össze és négy dimenziót foglal magába. A kérdőív a demográfiai adatok mellett, a nevelőszülő és a gyermek együttműködésére, a nevelőszülői feladatokra, valamint az alanyok szubjektív véleményére kérdezett rá az eredményes nevelőszülői munkával összefüggésben. A szakmai interjú tíz kérdésből áll, amely feltárja a nevelőszülői hálózat működését, tisztább képet ad a nevelőszülőségről, illetve annak fontosságáról, valamint, hogy mit is jelent manapság nevelőszülőnek lenni.

Fontosnak tartom, hogy átfogó és reális képet alkossak, ezért egy kvantitatív kérdőívet alkalmaztam, amiben a célcsoport magyarországi nevelőszülők voltak. Valamint egy szakmai interjút készítettem a Szent Ágota egyik szakmai vezetőjével Békés megyéből, amiben a nevelőszülői hálózat működéséről kérdeztem. A kérdőívet szubjektív mintavételezési eljárással készítettem. A lekérdezés online zajlott le. Az adatfelvétel saját készítésű kérdőív segítségével történt. A szakmai interjút a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató nevelőszülői hálózatának szakmai vezetőjével készítettem, a hálózat működéséről. Az interjú személyesen zajlott, amelyet hangfelvétellel rögzítettem.

II. A gyermekvédelem kialakulása

A szakirodalmi áttekintés a gyermekvédelem kialakulását foglalja magába, amely tartalmazza a gyermekkor fogalmi meghatározását, a gyermekvédelem rövid történelmi áttekintését, a magyarországi gyermekvédelem kialakulásának történetét, valamint a gyermekvédelem sajátosságait napjainkban.

II.1. A gyermekkor meghatározása

Fontosnak tartom mindenekelőtt a gyermekkor fogalmi meghatározását tisztázni. Az a személy, aki még nem töltötte be a tizennyolcadik életévet gyermeknek számít, és annak is tekintik. Előfordulhatnak olyan esetek, amikor valaki tizennyolc éves kora előtt nagykorúvá válik, ez a jogszabály értelmében meghatározott okból történhet meg, azonban a gyermeki jogi védelem már nem illelheti meg (OBDK, 2014).

Az gyermekkor szakaszai a születéstől kezdve egészen a serdülő korig az alábbiak: Első szakasz a csecsemőkor, amely az születéstől körülbelül egy éves korig tart. A második szakasz a kisgyermekkor, amely kettőtől három éves korig tart. A harmadik az óvodáskor, amely háromtól hat éves korig tart. A negyedik szakasz a kisiskoláskor, amely hattól tizenegy éves korig tart. Végezetül pedig a serdülőkor, amely tizenkettőtől tizennyolc évig tart (Erikson, 2002).

II.2. A gyermekvédelem történelmi áttekintése

Egészen az ókorig visszatekinthetünk, ahol a családokat a nagycsaládok jellemezték, mivel több generáció élt együtt. Gyakoriak voltak a gyermekgyilkosságok, az egészségtelen, beteg gyermekektől próbáltak megszabadulni. Azt gondolták, hogyha megszabadulnak a beteg gyermekektől, akkor az állam harcképességét és gazdaságát jobban fent tudják majd tartani. Spártában, azokat a gyermekeket, amelyeket életképtelennek ítélték meg a Taigetosz hegyre száműzték, ahol kitették őket. Azok a gyermekek, amelyek életben maradtak árván vagy elhagyva, életük végéig rabszolgák és jogfosztottak lettek (Veczkó, 2000).

Kiseb változást a középkor hozott, hiszen az egyházak által árvaházak és menhelyek alakultak meg. Az egyház feladata volt a rászoruló gyermekek támogatása. Tiltották és súlyos bűnnek tekintették a gyermekgyilkosságot és a gyermekek elhagyását. Az elhagyott gyermekek

gondozása a faluközösség feladatává vált. Az árva gyermekeknek koldulásból kellett élniük (Veczkó, 2000).

A felvilágosodás korában már jelentőséget kapott a nevelés fontossága is. Az emberek átnevelése volt a cél (Ákos, 1964). Egyre inkább amellet foglaltak állást, hogy a nevelés plusz az oktatás olyan mérvadó és alapvető jog, ami a szegényebb embert is megilleti (Pukánszky, 2001).

Az újkorban, a reneszánsz korában, hozott változást a gyermeknevelési szemlélet, amivel tovább fejlődött az emberkép. A szülői felelősségre törekedtek egyre nagyobb hangsúlyt fektetni. A figyelmet a gyermeki ártatlanságra hívta fel az akkori szellemiség (Pukánszky, 1992).

A gyermekvédelem kialakulása azért számít fontos tényezőnek, mert felkarolja az elárvult, elhagyott vagy veszélyeztetett helyzetben lévő gyermekeket, fiatalkorúakat. Fontos szerepet játszik a testi és a lelki fejlődésben, valamint az erkölcsi és a munkára való nevelésben is egyaránt (Hanák, 1983).

II.3. A gyermekvédelem kialakulásának története Magyarországon

A gyermekvédelem kezdete Szent István nevéhez köthető, akinek a törvénye az árvák és az özvegyek védelmét szolgálta. A középkori jogrend a vagyonos árvákkal foglalkozott leginkább. Azonban a kereszténység megerősödtevel arra ösztönözte a karitatív emóció a közösségeket, hogy segítsék az elárvult, szegény gyermekeket is (Veczkó, 2007).

Szent Gellért csanádi püspök volt a magyar gyermekvédelemben az első, aki járva az országot, az elhagyott gyermekeket begyűjtötte és számukra otthont teremtett. 1711-ben a vagyonos árvák mellé gyámokat rendeltek el, amit I.József szabályozott a rendeletében. A vagyon nélküli árvákkal nem igazán foglalkoztak még akkoriban. Ám 1724-ben minden községnek gondoskodnia kellett a saját szegényeiről és árváiról, erről királyi rendelet is készült. Ellenben az árvák és elhagyatottak helyzete továbbra sem javult igazán. Javított a helyzeten, mikor 1741-ben Nemcsón katolikus fiú árvaházat hoztak létre, majd 1749-ben Kőszegen és további más városokban is egyaránt (Veczkó, 2007).

Számos egyesületeket hoztak létre az idő során, például 1870-ben a Gyermekmenhely Egyesületet, 1885-ben a Fehér Kereszt Lelencház Egyesületet, majd 1889-ben pedig a Gyermekvédő Egyesületet (Herczog, 1996).

1898-ban az országos Betegápolási törvény, azaz a II. Szegény Törvény írta elő, hogy az árvák felnevelése két éves korukig az állam feladatának számít. A XVIII. század volt az árvaház alapítások idősza, így már a XIX. századtól nem csak az egyházi intézmények léteztek. 105 árvaház működött a századfordulók, ebből 9 volt állami, 4 megyei, 18 községi 45 felekezeti és 29 egyesületi. (Csókay & Domszky, 1994)

1901-ben a magyar állam szerint minden elhagyott gyermeknek joga van az állami segítségnyújtásra, ez alapján jöttek létre a gyermekmenhelyek. Jellemzőek voltak a gyermekhalandóságok és a fiataalkori bűnözések ebben a periódusban. Ezt a két problémát úgy próbálták meg kiküszöbölni, hogy a gyermekhalálozások miatt védekezésépp a gyermekmenhelyeket preferálták elsősorban, az elhagyott gyermekeket 12 éves korukig nevelőszülőknél helyezték el, az idősebbekről pedig az egyesületek és az intézmények gondoskodtak. A két világháború között összefogott az állam és a társadalom, így megalakultak az országos hálózat szervezetei (Szilágyi, 1926). Ebben az időszakban a családi gondozás fontossága játszott fontos szerepet a gyermekek elhelyezésében. A vér szerinti családjuknál vagy nevelőszülőknél helyezték el őket (Voltenics, 1996).

Az 1930-as évek végén a családvédelem és a megelőzés, azaz a prevenció került előtérbe. A világháború miatt a gyermekvédelem is szenvedett károkat, a rászorultságot is tovább fokozta (Gergely, 1997).

1949 után a betiltják a ligás otthonokat, a karitatív szervezeteket és az árvaházakat is megszüntetik, csak az állami otthonok maradtak fenn. 1970-es években 25-28 ezer gyermek volt elhelyezve, azonban a gyermekotthonok nem tudták a megfelelő szocializációs mintákat és a fejlődéshez fontos szükségleteket kielégíteni a gyermekek és fiatalok számára. 1960-as években az volt jellemző, hogy a gyermekek túlnyomó része szegénység miatt került gondozás alá, azonban ez megváltozott és a gyermekek nagy része a környezetének az érték válsága miatt került be (Veczkó, 2000). Ekkor is az intézményi nevelést tartották szem előtt, úgy gondolták, hogy a preventív gyermekvédelem nem megfelelően működik. A területi gyermekvédelem értelmezése alapján a gyermeknek a családjában kell maradnia és ezáltal az iskolák és az állam ellenőrizni és irányítani is képesek lesznek. 1970-től a szakma megállapította, hogy a gyermekvédelem területén komoly reformra volna szükség (Gáti, 1987).

Magyarországon 1991-ben iktatták törvénybe az ENSZ Egyezményt, amely a gyermek jogokról szól. Ez négy év múltán, 1995-ben hozott változást a magyar családjogban először. A kortárs gyermekvédelem létrejött az 1997. évi XXXI. Törvénynek köszönhető, ami tágabb körben kialakította a gyermekvédelmi gondoskodás egységét (Filó & Katonáné, 2006).

A napjainkban is érvényben lévő hazai gyermekvédelmi törvényt nagyban befolyásolta a korábban említett ENSZ Egyezmény, tulajdonképpen ebből született meg a hazai Gyermekvédelmi Törvényünk, amely a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásukról szól, ez pontosabban az 1997. évi XXXI. törvény. A törvény legfőbb célja, hogy meghatározza az elemi szabályokat, amelyek alapján az állam, az önkormányzatok, a jogi és nem jogi személyek, akik a gyermekek védelmét szolgálják az adott ellátások és intézkedések segítségével a törvénybe foglaltak szerint a gyermekek jogait és érdekeit képviseljék. További fontos tényező, hogy a szülői kötelezettségek teljesítése, gondoskodása megvalósuljon, ahogyan a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése is, a mulasztott szülői gondoskodás pótlása, valamint a gyermekvédelemből kikerült fiatalok beilleszkedése a társadalomba.¹

II.4. A gyermekvédelem napjainkban

A gyermekvédelmi ellátásokhoz tartoznak az alapellátások, amelyek a gyermekvédelmi szakellátás mellett a pénz és természetbeni ellátásokat is jelenti. Ami az alábbiakat illeti, azaz a pénz és természetbeni ellátást, a gyermekvédelmi kedvezmények mellett ide sorolható a gyermektartás és az otthonteremtés támogatása. A gyermekjóléti alapellátás is igen összetett, mivel mind a gyermekjóléti szolgáltatások, az átmeneti gondozás, a napközbeni ellátás és az esélynövelés is ide tartozik. A gyermekvédelmi szakellátás nem csak az otthont nyújtó ellátást biztosítja a gyermekek számára, hanem az utógondozást is, valamint a területi gyermekvédelmi ügyeletet, pontosabban szakszolgáltatást, a nevelőszülői tevékenységet és a gyermekotthont is egyaránt. Végül, de nem utolsó sorban, a gyermekvédelmi gondoskodás is ide tartozik, ami ide sorolja a hátrányos helyzetet vagy a halmozottan hátrányos helyzetet. Szintén ide társul a családba való fogadás is, ahogyan az ideiglenes elhelyezés és a védelembe, nevelésbe vétel is. Ide kapcsolódik a nevelési felügyelet, az utógondozás, illetve az utógondozói ellátás és a prevenciós pártfogás is (Kriston, 2019).

A gyermekvédelemnek jó néhány meghatározása született egészen napjainkig, melyek közül a következők a legmeghatározóbbak a mai gyermekvédelem számára:

- **Gyermek és ifjúság gondozás:** Amely a fiatalok testi, szellemi és erkölcsi javait célozza meg, a születéstől az önállóságig tart. A család, a hatóság és a társadalom intézkedéseinek a következménye (Csorna, 1929).

¹ 1997.évi XXXI. törvény

- A születéstől kezdve a felnőtté válás is beletartozik a gyermekvédelembe és minden, ami a gyermek érdekében történik. Tehát csak az olyan speciális oltalomra szoruló árva vagy félárva gyermek tartozik a gyermekvédelem munkakörébe, akik a környezetükben nevelhetetlenné váltak vagy veszélyeztetett körülményekbe kerültek, valamint a sorsára hagyott, lelkiileg károsult gyermekek nevelése és védelme is ide tartozik (Majzik, 1966).
- Többféle meghatározás szerint használhatjuk a gyermekvédelem fogalmát. A speciális gyermekvédelmi tevékenységet értjük ezalatt. Az elárvult, elhagyott vagy veszélyeztetett gyermekek vagy fiatalok védelmére irányuló tevékenységet ide értjük. Része a gyermek és ifjúságvédelemnek, kiterjed a szocializációban szerepet játszó intézményekre is egyaránt. Hangsúlyt fektet a fizikai, szellemi, erkölcsi és munkára való nevelési területekre (Hanák, 1983).
- A gyermekvédelem azokra irányul, akik valamilyen okból veszélyeztetett gyermekeknek vagy fiataloknak számítanak, akiket megfosztottak valamitől, illetve testi vagy szellemi fogyatékoságuk miatt igényelnek kiemelt segítséget és támogatást (Csókay & Domszky, 1994).
- Számos tevékenységek és intézmények célozzák a gyermeki jogok védelmének biztosítását, amibe bele tartozik a gyermek testi, lelki, érzelmi és erkölcsi fejlődése, valamint a családban való nevelkedése, illetve a veszélyeztetettség prevenciója (Gosztonyi & Pik, 1998).

Mint már az előző fejezet végén említettem Magyarországon az 1997. évi XXXI. törvény szerint az állam és az önkormányzatok kötelessége a gyermekvédelmi rendszer működtetése. Legfőbb feladatok:

- A gyermek családban való nevelkedésének a támogatása.
- Megelőzni vagy megszüntetni a gyermek veszélyeztetettségét.
- A szülő, esetleg más hozzátartozó gondviseléséből kikerülő gyermek számára szolgáltatni kell a védelmet.

Hogy a gyermekvédelem mi ellen védi a gyermekeket, az két csoportra osztható. Az első a bántalmazás, ami lehet, fizikai, érzelmi, pszichés vagy szexuális bántalmazás. A túlzott büntetés vagy a gyermek életének kockáztatása is ebbe a kategóriába tartozik. A másik csoport pedig az elhanyagolás ami, fizikai, egészségügyi vagy érzelmi elhanyagolás. Az oktatás hanyagolása is ide tartozik, a gyermek elhagyása vagy a szülői feladatok és kötelességek elhanyagolása is (Domszky, 2004).

A gyermekvédelmi gondviselés, valamint a családot pótló formák öt kategóriába oszthatóak: Első a védelembé vétel, amelyre akkor van szükség mikor a gyermekjóléti alapellátás, tanácsadás nem elég a gyermek fejlődéséhez. A védelembé vétel alkalmával családgondozót rendel ki a gyámügy, valamint hatósági intézkedéseket hoz. A második kategória a családba fogadás, amely azt jelenti, hogy a szülő kérelmére a gyermeket más család ideiglenesen magához vegye, befogadja, gondozza, amíg a szülő egészségi állapota vagy távolléte miatt ez szükséges lehet. A harmadik az ideiglenes hatályú elhelyezés elrendelése, amely abban az esetben indokolt, ha szülői felügyelet nélkül marad a gyermek, vagy testi, érzelmi, illetve erkölcsi fejlődését a családi környezete, vagy saját maga veszélyezteti. Ilyenkor a felelős beutaló szervezet a gyermek ideiglenesen való elhelyezéséről rendelkezik, kezdetétől a szülő gondozási, nevelési joga szünetel, de gyermekkel kapcsolatot tarthat. A negyedik az ideiglenes nevelésbe vétel, amely a gyermekotthont nyújtó ellátását addig biztosítja, amíg a családja képes nem lesz a visszafogadására. A gyermek teljes körű ellátást kap, amelletts segítséget is. A gyermek akkor kerül nevelésbe a gyámhivatal által, ha fejlődését veszélyezteti a családi környezete, illetve nem lehetséges azt megszüntetni védelembé vétel által sem. Az utolsó kategória a nevelésbe vétel elrendelése, ahol egyéni elhelyezési terv készítésével az otthont nyújtó ellátását szolgáltatja, biztosítja és előkészíti a gyermeket az örökbefogadásra és az önálló életének vezetésére. Tartós nevelésbe vétel akkor történik, ha a bíróság a szülők felügyeleti jogát megszüntette, esetleg a szülők meghaltak és a gyermeknek nincs további felügyelete vagy ismeretlen szülőktől származó a gyermek (Filó & Katonáné , 1998).

Számos otthont nyújtó ellátás létezik, amelyek a gyermekek elhelyezésének lehetőségeit biztosítják, amivel megteremtik számukra a biztonságos családi légkört, ezek közé tartoznak a nevelőszülői, a lakásotthoni és a gyermekotthoni ellátások. A nevelőszülői ellátás, ahol a gyermekek létszáma saját gyermekekkel együtt hat lehet, bizonyos esetekben vannak kivételek. A nevelőszülő a Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat alkalmazottja. Előfeltétele egy 300 órás tanfolyam, ami által megszerezhető a nevelőszülői szakképesítés. Megfelelő nagyságú lakás szükséges a több gyermek elhelyezésének érdekében. A lakásotthon, ahol a gyermeklétszám 12 fő, azonban speciális törődést, gondoskodást igénylő gyermekek, fiatalok esetén 9 fő. A gyermekek a nevelővel gyakorolják a házimunkákat, amivel betekintést nyernek a háztartás vezetésbe, felkészülnek az önálló életre. A gyermekotthon, ami maximum 40 fővel működik. Hasonlóan működnek, mint a lakásotthonok (Filó & Katonáné , 1998).

III. Nevelőszülői hálózatok működése Magyarországon

Számos nevelőszülői hálózat található meg napjainkban Magyarországon, amelyek a gyermekek és fiatalok átmeneti elhelyezését segítik elő. Például az SOS Gyermekfalvak, Boldog Gyermekkor Nevelőszülői Hálózat, Benita Nevelőszülői Hálózat, Szent Ágota Nevelőszülői hálózat, stb (BEFOGADLAK, 2019).

Magyarországon a nevelőszülői ellátás elsősorban azt tartja fontosnak, hogy a gyermek vér szerinti családját helyettesítő, otthont nyújtó ellátását biztosítsa. Fontos az is, hogy a gyermek életében minél kevesebb törést okozzon az új gondozási hely. A megfelelő családi légkör megteremtésével, törődéssel, szeretettel csökkenteni lehet a gyermek számára az új érzésétől való félelmét. Cél, hogy a gyermekek és fiatalok számára megteremtsék a szocializációhoz szükséges feltételeket, ez mind a nevelőszülők és a szakmai alkalmazottak feladatkörébe tartozik. Hozzájárulnak, ahhoz, hogy a gyermek be tudjon illeszkedni a társadalomba, önálló életét bírja, tudja, képes legyen vezetni és saját gyermekei nevelésére képes felnőtt váljon belőle (Szakmai Program, 2014).

A hálózatok feladatai az alábbiak:

- Biztonságot nyújtó minták: A nevelőcsalád szakmailag és érzelmileg gondozza és neveli a gyermeket. Megadja a gyermek számára a megfelelő családi szerepmintákat és érzelmi biztonság nyújtását.
- A kapcsolattartás: A gyermek számára fontos, hogy ismerje a szüleit és ehhez joga is van.
- Emberi méltóság: Szakmai hozzáértésű nevelőszülők megfelelő felkészültségével az előírt tárgyi és személyi követelmények mellett tartós betegségben szenvedő, különleges ellátási igényű vagy fogyatékos egyéneket gondozhatják.
- Szükségletek ellátása: Kiemelt szerepük van a fejlesztéseknek, tehetségfejlesztésnek, felzárkóztatásoknak és a gondozásnak egyaránt, valamint a családdal való kapcsolatok tartásának.
- Professzionális, szakmai ellátás: Felkészültség, személyes figyelem, egyénre ható gondviselés, csapatmunka és önállóság. A nevelőszülők alkalmassága rendszeresen felülvizsgált (Szakmai Program, 2014).

III.1. A nevelőszülő

A nevelőszülőségnek különleges helye van a gyermekvédelemben. A vélemény nagyon megosztó a nevelőszülőségről, általánosságban támogatják, de ezzel szemben fenntartások is vannak (Herczog, 1995). A nevelőszülőség fogalmi meghatározását tekintve, helyettesítő szülő a családjából ideiglenesen vagy tartósan kiemelt gyermek számára. Megteremti a gyermeknek a megfelelő, biztonságos családi légkört, illetve gondozza és neveli, amíg szükség van rá. Biztonságot nyújt a gondoskodás ideje alatt, segíti a gyermek fejlődését, veszteségeinek feldolgozását. A gyermek jogilag nem válik a család tagjává, a nevelőszülő csak helyettesítő szerepet tölt be a gyermek életébe, ez az, ami az örökbefogadó szülőtől megkülönbözteti (Herczog, 1995). A nevelőszülő elhelyezésre szükség van, hiszen minél több az ellátórendszerben a lehetőség, annál nagyobb a valószínűsége annak, hogy ideális ellátást lehet biztosítani a gyermek szükségletei számára (Rákó, 2014).

III.2. Kiből lehet nevelőszülő

Ahhoz, hogy valakiből nevelőszülő váljon, számos feltételnek kell megfelelnie. Elsősorban fontos, hogy a nevelőszülőnek jelentkező legyen büntetlen előéletű. További fontos tényezőnek számít az is, hogy a jelentkező betöltötte-e már legalább a huszonnegyedik életkorát. Legyen minimum tizennyolc évvel, legfeljebb ötven évvel idősebb a gondozott gyermeknél. Ahhoz, hogy megfeleljen a gyermek számára, életkörülménye, egészségi állapota és személyisége alkalmas kell, legyen. Biztosítani kell a gyermek kiegyensúlyozott fejlődését, a családba történő visszatérését vagy támogatni örökbefogadását. Valamint eleget kell tennie a nevelőszülői foglalkoztatási jogviszony néhány kérdéseit szabályozó kormányrendelet előírásainak.²

Ha az alábbi feltételeknek sikerült megfelelnie a jelentkezőnek, alkalmassági vizsgálatot fognak vele végezni és felkészítik a tanfolyam során a teendőire. Adódhat olyan eset is, amikor az egyén alkalmatlanná válhat, ha például kiderül, hogy súlyos alkohol vagy drog függő, gondviselői jogosultsága felfüggesztés alatt áll vagy kiderül, hogy büntettet előéletű. Életvitele, lakhatási körülményei nem felelnek meg a gyermek elhelyezéséhez. Esetleg a gondozást, nevelést akadályozó fogyatékossgban vagy bármilyen betegségben szenved.³

² 1997. évi XXXI. Gyvt. 54. §6 (1)

³ 513/2013. (XII. 29.) Korm. rendelt 6. §, (4)

III.3. A nevelőszülővé válás menete

A nevelőszülők kiválasztása többlépcsős folyamat. A nevelőszülői munkára való felhívást különböző eszközökkel próbálják elérni, mint például rádió hirdetésekkel, plakátokkal, szórólapokkal, újsághirdetésekkel továbbá internetes felületekkel is népszerűsítik. Bővebb információkat az adott intézménytől tudnak kérni a jelentkezők. Ugyanakkor megannyi tényezőnek kell megfelelniük a nevelőszülővé válásig. Nyilvánvaló, hogy a legelső lépés a munkára való jelentkezés, majd, miután a hálózat vezetője bekérte az önéletrajzot, motivációs levelet és ezeket elfogadták, a kirendelt tanácsadó környezettanulmányt készít a jelentkező lakhatási körülményeiről, hogy alkalmas-e a gyermek fogadására, azonkívül pedig hány gyermek fogadására, ellátására képes. Hiányosságok észlelése során az észrevételeit megbeszéli a leendő nevelőszülővel. A meghallgatáson a nevelőszülőnek jelentkezőket több szakember is felülvizsgálja például a szakmai vezető, tanácsadó, pszichológus stb. A beszélgetés célja felmérni a nevelőszülői hivatás motiváltságát és annak feltárása, szűrése.

A sikeres meghallgatást követően pszichológiai vizsgálaton kell részt venni, alapja egy munkaköri elemzés, amelyben a pszichológus a vizsgálat alapján javaslatot készít és véleményezi az alkalmasságot. A vizsgálaton a házaspárok és élettársak mindkét fele részt vesz és meg kell csinálniuk a vizsgálatot. A házi orvosi igazolás is szükséges a leendő nevelőszülők számára, mivel fizikai, egészségügyi alkalmasságot ad arról, hogy a jelentkező nem szenved olyan fogyatékosságban, betegségben, amely a gyermek egészségét veszélyeztetheti és korlátozná a tevékenységei során. A folyamat végén erkölcsi bizonyítványt kell benyújtani, amely nem lehet több három hónapnál. A vizsgálatok és a környezettanulmány végeztével, egy 60 órás nevelőszülői tanfolyamon kell részt venni, amelyben a hivatással járó felelősséget és az ahhoz szükséges információkat és kompetenciákat elsajátíthatják (Szakmai Program, 2014).

Ahhoz, hogy a nevelőszülő szakképzetté váljon, el kell végeznie egy KOP vagy OKJ-s tanfolyamot. A cél, hogy a nevelőszülő ismeretei gazdagodjanak és professzionálissá váljanak. A képzés 240 órát vesz igénybe.⁴

A tanfolyam végeztével létrejön a nevelőszülői foglalkoztatási jogviszony, egy megállapodás a szolgáltató és a nevelőszülő közt. A nevelőszülő legfeljebb hat gyermeket és fiatalot láthat el a saját kiskorú gyermekével együtt.⁵ Indokolt esetekben előfordulhat az is, hogy a rendszer

⁴ 29/2003. (V. 20.) ESzCsM rendelet 8/A §2 (4)

⁵ 1997. évi XXXI. Gyvt., 54/A. §1 (1)

túlterheltsége miatt ez a szám eltérhet. A nevelőszülői tanácsadó segíti munkájában a nevelőszülőt. A nevelőszülőnek pedig továbbképzéseken kell részt venniük minden évben.⁶

III.4. A nevelőszülői elhelyezés nehézségei

A gyermek elhelyezése során a nevelőszülőnek és a gyermeknek is sok nehézséggel kell megküzdenie. Számos tényező állhat ezeknek a nehézségeknek a hátterébe.

A család részéről:

- Csalódás, esetleg más gyermeket vártak.
- Életük megváltozik, felborul a rend és a csend.
- A vér szerinti család tagjai féltékenyek, különösen a gyerekek.
- A vér szerinti szülők iránti érzelmek áttevődnek a nevelőszülőkre és ők nem tudják ezt kezelni.
- A nevelőszülők azonnali hálát, megbecsülést várnak a gyermektől, ami gátolást vált ki belőle.
- A korábban elmulasztott érzelmek, kapcsolatok pótlására van szükség ahhoz, hogy gyógyuljanak, egészségesen fejlődhessenek, így koruknál fiatalabb gyermekekre jellemző szinten igénylik a törődést, szeretgetést (Kálmánchey, 2001).

Nehézségek a gyermekek részéről:

- Átmenetiség: A nevelőszülővel való hivatalos kapcsolat általában legjobb esetben is nagykorúságukkal véget ér és ez nehezíti, hogy családjuknak tekintsék a nevelőcsaládot.
- Feltételelesség: A gyermekek úgy hiszik ilyenkor, hogy maradásuk attól függ, hogy hogyan viselkednek.
- Lojalitás és konfliktus: Ha a gyermek nem ismeri vér szerinti szüleit, abban az esetben is előfordulhat ilyen jellegű probléma, mert akkor is van a gyermekben egy kép arról, hogy ő egy másik családba tartozik. Ha tartja a kapcsolatot velük, akkor pedig még nehezebb a helyzet, mivel úgy érezheti, hogy ha szereti a nevelőcsaládját, akkor cserbenhagyja a vérszerinti szüleit. Nehéz a gyermeknek eldöntenie hova is tartozik.

⁶ 513/2013. (XII. 29.) Korm. rendelet 15. § (1)

- Én azonossági problémák: A nevelőcsalád szokásai, normái eltérnek a gyermek addigi megszokott környezetétől, így a legtöbb esetben a gyermeknek kell átvennie az új család életmódját. Úgy érezheti, hogy elveszett az egyénisége ezáltal.
- Másodrendűség: Nem érzik teljes jogú családtagnak magukat, legfőbbképp, ha a nevelőszülőnek van saját gyermeke is (Kálmánchey, 2001).

III.5. A nevelőszülő feladatai

Elsődleges feladata a nevelőszülőnek, hogy családjába fogadja a gyermeket, nevelje, gondozza, és egyéni szükségleteit ellássa.⁷ Ez egy otthont nyújtó ellátási forma az ideiglenesen elhelyezett gyermekek számára. Cél, hogy a gyermek ellátása biztosítva legyen és a nevelőszülők hozzájárulásával elősegítsék a gyermek családi közegébe való visszahelyezését (Kriston, 2019). A szükségletek kielégítése az alábbiakban nyilvánul meg: fizikai és testi szükségletek, ezen belül étkezés, sport, tisztálkodás, játék, mozgás, illetve az érzelmi szükségletek, a szeretet, védelem, biztonság, leválás, kötődés, bizalom, valamint a mentális szükségletek, a megismerés, motiváció és a tájékozódás. A nevelőszülő és a nevelőszülői tanácsadó közösen készíti el az egyéni gondozási és nevelési tervet, lehetőség szerint a gyermeket, a gyámot, az oktatási intézményeket és a vér szerinti családot is bevonva, ami alapján történik a gyermek teljes körű ellátása. A gondozási terv részletesen megtervezett, megtalálható benne a szakemberek közötti munkamegosztás, időkeret, felelősségi körök, amelyek segítik a gyermek megfelelő fejlődését és képességeinek elősegítését. A cél, hogy a gyermek testileg, érzelmileg, lelkiileg és erkölcsileg korának megfelelően fejlődjön, személyisége megfelelően kibontakozzon (Szakmai Program, 2014).

Lényegében a nevelőszülő a helyettesítő védelem és a biztonság a gyermek számára, segíti a társadalomba való integrálásban, ugyanakkor a vér szerinti családjához való hazagondozásában vagy örökbefogadás esetén az elhelyezésben. Kulcsfontosságú, hogy jó példát mutasson a nevelőszülő a gyermek számára. Az eredményes együttműködés érdekében a nevelőszülőnek együtt kell dolgoznia a nevelőszülői hálózat szakembereivel.⁸ A nevelőszülők általában hosszú időre kapják a gyermeket gondozásra és nevelésre, ebből adódóan az elvárásoknak és a normáknak megfelelően igyekeznek sajátjukként nevelni és szeretni őket (Herczog, 1995).

⁷ 1997. évi XXXI. Gyvt. 55. § (1) 4

⁸ 1997. évi XXXI. Gyvt. 55. § (1) 4 a, b

Fontos, hogy a gyermek képes legyen a vér szerinti családjához visszakerülni és együtt működjön ennek érdekében a nevelőcsaláddal, valamint ha ez nem lehetséges valamilyen oknál fogva, akkor örökbefogadó családba való beilleszkedésre vagy önálló élet vezetésére.⁹

III.6. Kapcsolattartás a vér szerinti hozzátartozókkal

A gyermek érzelmi biztonsága és identitása szempontjából elengedhetetlenül fontos a családi gyökerek, a vér szerinti kapcsolat, a folytonosság érzésének biztosítása. A megmaradó rokoni szálak révén kapcsolatban maradhat a gyermek az addig tapasztalt társadalmi és kulturális erényekkel, az átélt veszteségei, traumái feldolgozhatóvá válnak, biztonságérzetet adnak. A megmaradó kapcsolat adhat esélyt a hazagondozásra (Ferenczi, 2013).

A nevelőszülői képzésben tisztázni kell a kapcsolattartásról azt, hogy miért fontos a vér szerinti szülőkkel tartani a kapcsolatot, hogy miért bonyolult, valamint hogy miért nem magától értetődő. A szakemberek többféle képen segítik és támogatják a családban tartást és tisztában vannak ennek fontosságával is. Az olyan nevelőszülő, aki földrajzilag közel él a gyermek vér szerinti szüleihez, iskolájához, rokonaihoz, barátaihoz az nem igazán elfogadott, hiszen a gyermek számára könnyen elérhetőek lesznek. A lényeg, hogy a gyermek ne legyen megbélyegezve a szülei viselkedési módja miatt, mi több a nevelőszülőt az előforduló támadásoktól, sértésektől is megvédjék (Herczog, 1995).

A kapcsolattartás a vér szerinti szülők kötelessége, de nem kizárólag joguk, amire a gyámhivatal fel is hívja a figyelmet, emellett a kapcsolattartások helyszínére, idejére és gyakoriságára is egyúttal.¹⁰

A kapcsolattartásokon az felügyelet a nevelőszülői tanácsadók feladata, ha a gyámhivatali határozat másképp nem dönt erről. A vérszerinti család vagy hozzátartozók, megőrzése, a kapcsolatok tartása, szükséglete a gyermek érdeke és igénye. Rendszeresség szükséges ennek érdekében, előreláthatóság és a fejlődés előrelépése a kapcsolatokban, illetve a hazagondozás elősegítése. A gyermek vérszerinti családjával a nevelőszülői tanácsadókkal a kapcsolattartások által jutnak kapcsolatba. Az alkalmakon van lehetőség a kapcsolatok alakulásának megfigyelésére a családról, a beszélgetések során pedig olyan információt szolgáltat a család jelenlegi helyzetéről, illetve a számukra előírt feladatok teljesítéséről (Szakmai Program, 2014).

⁹ 1997. évi XXXI. Gyvt. 55. § (1) 4 a, b

¹⁰ 1997. évi XXXI. Gyvt. 13. § (2)

III.7. A nevelőszülő foglalkoztatási jogviszonya

2014. január elsejétől foglalkoztatási jogviszonnyá változott meg a nevelőszülők jogviszonya. A nevelőszülő munkájáért bért kap. A nevelőszülői díjazás három dologból tevődik össze, mint az alapbér, kiegészítő és többletdíj.¹¹

Ez a jogviszony egy írásbeli megállapodással jön létre, a munkáltató és a nevelőszülő között a gyermek érkezésekor. A foglalkoztatási jogviszony határozatlan időtartalmú.¹²

A nevelőszülő a hivatása mellett, ha nem veszélyezteti ezzel a gyermekkel való foglalkozást, nevelést, más munkaviszonyba is bele kezdhet. A foglalkoztatás véget érhet számos tényező által, például a nevelőszülő halálával, vagy ha miután a fiatalok kikerültek a nevelőszülőtől és három hónapon keresztül a gyámhatóság nem helyezett el gondozásba újabb gyermeket.¹³ Azonban a jogviszony megszűnhet közös megegyezéssel, felmondással és azonnali hatállyal. Ha közös megegyezéssel történik a felmondás, akkor a gyámhatóságot kell értesíteni, majd a megszüntetés kiindulásától kezdve minimum 30, de maximum 60 napon belül szűnik meg a nevelőszülő jogviszonya. Felmondással 60 napon belül szűnik meg, megfelelő indokolással a nevelőszülőt felmenthetik a felmondási idő alatt a munkavégzésről (Kriston, 2019).

Mint korábban említettem a nevelőszülők díjazása három dologból tevődik össze. Az alapidíj minden gyermek után jár, ami a minimálbér 30%-a. A kiegészítő díj az alapidíj mellett jár, ez a minimálbér 20%-ának számít. Többletdíjat pedig az a nevelőszülő kap, aki speciális, sajátos, esetleg kettős igényű gyermeket gondoz és nevel, ez a minimálbér 5%-ának számít. Amíg a gyermek a nevelőszülőnél nevelkedik, addig járnak ezek a díjak. A nevelési díj gyermekekként az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének 120%-át illeti. Abban az esetben, hogyha a gyermek kritikus lelki betegségben szenved vagy kábítószerrel küzd, az öregségi nyugdíj legalacsonyabb összegének 150%-a lesz a nevelési díj. Azonban három éves kor alatt, vagy ha a gyermek állandó betegségben, tartós fogyatékosságban szenved akkor pedig a 140%-a. A nevelési díj a gyermek étkezésére, ruháztatására, iskolai felszerelésekre, valamint oktatási és egészségügyi szolgáltatásokra és zsebpénzre használható fel. A nevelőszülő havi rendszerességgel kap nevelési díjat, ellátmányt valamint családi pótlékot, ha még jogosult a gyermek a családi pótlékra, melyet csak kizárólag a gyerek ellátására kell fordítani.¹⁴

¹¹ 1997. évi XXXI. Gyvt. 66/H. §3 (2) 4

¹² 1997. évi XXXI. Gyvt. 66/B. §2, (6)

¹³ 1997. évi XXXI. Gyvt. 66/D. §6 (1)

¹⁴ 1997. évi XXXI. Gyvt. 56. § (1) 13

IV. A kutatás bemutatása

IV.1. A kutatás célja

A dolgozat célja, hogy a kutatás által egyértelműbb kép alakuljon ki a nevelőszülőségről, valamint azokról a tényezőkről, amelyek segítik a munka hatékonyságát, hozzájárulnak az eredményes nevelőszülői tevékenységhez. Az otthont nyújtó ellátások formái közül, a nevelőszülői ellátás bemutatására és annak sajátosságainak feltárására vállalkozik, hangsúlyt fektetve a nevelőszülőség minőségi összetevőinek bemutatására.

IV.2. Az alkalmazott módszerek és eszközök

Dolgozatom megírásához a primer kutatásnak fontos szerepe volt. A primer kutatásom egy kérdőívből és egy szakmai interjúból tevődik össze, amelyek segítségével a kutatásomhoz való információt gyűjtöttem össze. A kutatáshoz először is kvantitatív módszert alkalmaztam, nem valószínűségi szubjektív mintavételezési eljárással, ebből adódóan nem törekedtem reprezentativitásra a mintavétel során, valamint az eredmények általánosíthatósága is kisebb. A kérdőív nyitott és zárt kérdéseket tartalmaz egyaránt. A kitöltésre online került sor Google Drive-on keresztül. Emellett kvalitatív módszer segítségével egy személyesen tartott szakmai interjút készítettem, amelyet hangfelvétellel rögzítettem.

A kérdőíves adatfelvétel saját készítésű online kérdőív segítségével történt, amely összesen 28 kérdésből tevődik össze. A kérdésekre a válaszok megadása kötelező volt, kivéve az utolsó négy kifejtősre. A lekérdezés időtartalma körülbelül három hetet vett igénybe 2022.január 10.-2022.január 28 között. A kérdőív teljesen anonim volt és önkéntes alapon történt a kitöltése. A kutatásom alatt egy szakmai interjú készítésére is kitérek, amelyet a Szent Ágota nevelőszülői hálózatának egyik szakmai vezetőjével készítettem személyesen Békés megyében. Az adatok feldolgozása és a különböző grafikonok elkészítése Excel segítségével történt.

Maga a kérdőív négy fő dimenzióból állt. Az első dimenzió olyan demográfiai kérdéseket tartalmazott, amelyek relevánsak a kutatásom szempontjából, ezek pedig a következők voltak: a kitöltők neme, kora, családi állapota, iskolai végzettsége, lakhelye, foglalkozása, milyen fenntartású hálózathoz tartoznak, honnan értesültek a nevelőszülőségről,

mióta tevékenykednek nevelőszülőként, vettek-e részt nevelőszülői képzésen és miért döntöttek a nevelőszülői hivatás mellett. A következő szerkezeti egység a nevelőszülő és a gyermek együttműködésével foglalkozott, és azt volt hivatott felmérni, hogy a nevelőszülő jelenleg hány gyermeket nevel, számít-e neki a gyermek származása, hogyan nyújtja a gyermek számára a nélkülözhetetlen testi és lelki fejlődés feltételeit. Mennyire tud a nevelt gyermek a nevelőszülővel együtt működni, mennyire barátságosan a gyermek, ha valami nem engedélyezett a számára, a nevelőszülő hogyan kezeli a konfliktust a gyermekkel, támogatja-e a gyermek vér szerinti családjához való hazagondozást, illetve támogatja-e az örökbefogadást. A harmadik dimenzió a nevelőszülői feladatokkal foglalkozott, ami arra tért ki, hogy mennyire nehéz a nevelőszülők számára a feladatok elvégzése, illetve mely feladatok jelentik a nehézséget számukra. Mi motiválja őket a munkájukban, számítanak-e a pénzbeli juttatások, valamint a tapasztalatok szerint mit gondol a társadalom a nevelőszülői tevékenységről. A negyedik egyben utolsó dimenzió pedig az alanyok szubjektív véleményére kérdezett rá az eredményes nevelőszülői munkával összefüggésben, pontosan, hogy mikor eredményes és mi kell ehhez, három pozitív és negatív szó megadása a nevelőszülőségről, van-e jó nevelőszülő, és ha van, akkor milyen, végül pedig, hogy kinek ajánlanák ezt a hivatást. Az utolsó dimenzióra nem volt kötelező a válaszadás, mivel kifejtős kérdésekről van szó, így aki szeretett volna az válaszolt és elégséges válaszok is érkeztek.

A szakmai interjú 10 kérdésből tevődik össze, amely szintén hozzájárult a kutatáshoz. Az interjú kérdései kitérnek az alany motivációjára, a hálózaton belüli feladatkörökre, a Békés megyei hálózat létszámáról, a nevelőszülőségre, annak szükségességére és fontosságára, valamint, hogy a gondozott gyermekek és nevelőszülőiknek milyen programokat biztosítanak, végül arra is kitér az interjú, hogy mit is jelent a mai világban nevelőszülőnek lenni.

IV.3. Mintavételezés

A kutatás célcsoportja különböző magyarországi nevelőszülő hálózatok nevelőszülői voltak. A nevelőszülők között megismerhettük több korosztály és más-más fenntartású hálózatok nevelőszülőiknek a választát, ennek köszönhetően pedig az elemzés során alkalmam volt arra, hogy átfogóbb képet kapjak a kutatott jelenségről. A kitöltők elérésében elsősorban a Szent Ágota Békés és Csongrád megyei nevelőszülői hálózata segített, majd pedig egy közösségi oldalon található nevelőszülős csoportban lett megosztva a kérdőív, amely segítségével elérhettem különböző hálózatok nevelőszülőit is.

A lekérdezés során 102 érvényes kérdőív érkezett be. Az válaszadók 3%-a volt férfi és 97%-a nő, az átlagéletkor pedig 49,3 év.

A szakmai interjút a Szent Ágota nevelőszülői hálózatának egyik szakmai vezetőjével készítettem. Az interjú alanyának kiválasztása során azért rá esett a választás, mert évek óta az ő irányítása alatt áll a Békés megyei hálózat működése. Korábbi közös munkáink során kialakított jó kapcsolat miatt felkeresése nem jelentett gondot és készségesen válaszolt minden kérdésre.

IV.4. Hipotézisek

A szakirodalmi áttekintés után két hipotézist fogalmaztam meg:

1. Feltételezem, hogy a nevelőszülői munka jellemzően a 40 év fölötti női munkavállalói korosztályban elterjedt.
2. Feltételezem, hogy a legnagyobb kihívásnak a vér szerinti szülőkkal történő kapcsolattartás tekinthető.

V. Kutatási eredmények bemutatása és értelmezése

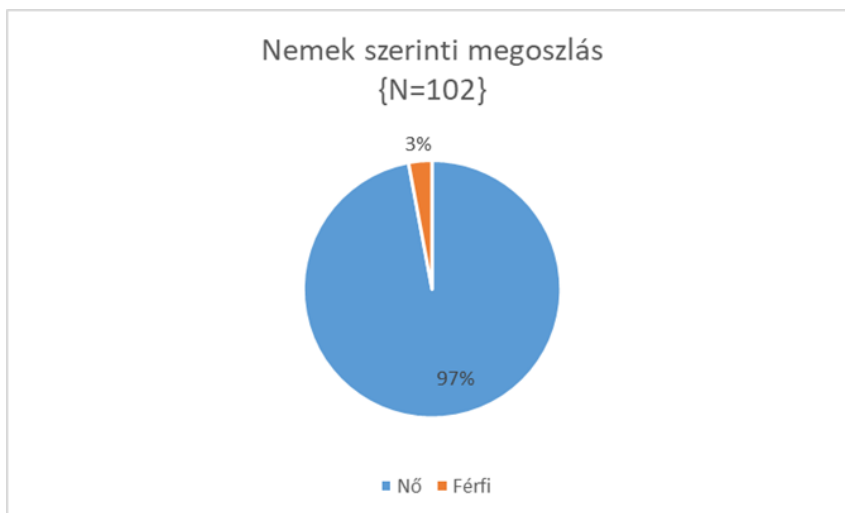
A következő fejezetben a kutatási eredmények bemutatásáról és értelmezéséről lesz szó, amely az online kérdőív eredményeivel és a szakmai interjú kidolgozásával foglalkozik, ezáltal választ kapva a hipotézisekre.

V.1. Az online kérdőív eredményei

V.1.1. A válaszadók demográfiai jellemzői

Az online kérdőíves kutatásom során 102 érvényes kitöltés érkezett be. Ami a demográfiai adatokat illeti, a kitöltők nemére, korára, családi állapotára, iskolai végzettségére, lakhelyükre és foglalkozásukra voltam kíváncsi, illetve, hogy milyen fenntartású nevelőszülői hálózathoz tartoznak, honnan értesültek a nevelőszülőségről, mióta tevékenykednek nevelőszülőként, vettek-e részt nevelőszülői képzésen és miért döntöttek a nevelőszülői hivatás mellett.

1. ábra: Nemek szerinti megoszlás

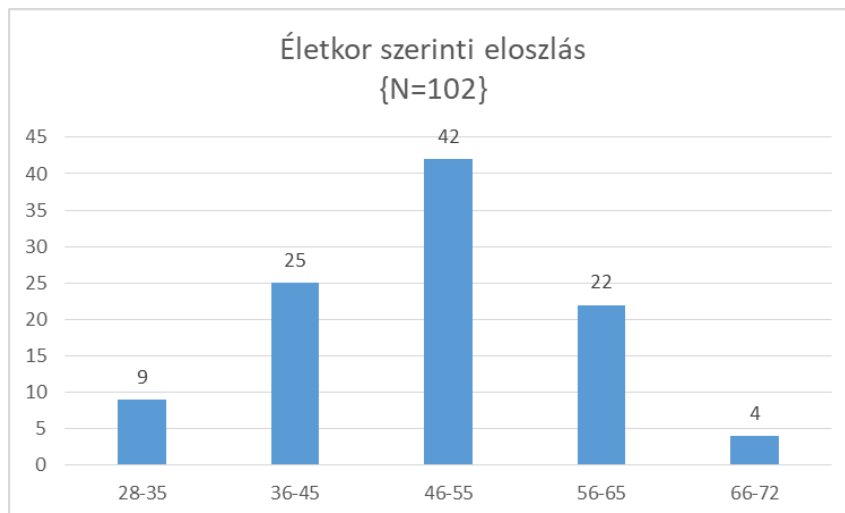

Forrás: saját szerkesztés

Az első kérdés a nemek szerinti megoszlás volt, ahol a nemek arányát vizsgáltam meg. A legjobban az érdekelt, hogy nők vagy a férfiak lesznek majd többen. Az 1. számú ábra jól mutatja, hogy a kérdőívet többségében nők töltötték ki, míg a férfiak száma elenyésző. A kutatási feltételezésem szerint a nemek szerinti megoszlás, hogy a nők többen fogják kitölteni a kérdőívet felmerült bennem, hogy ekkora különbség lesz, hiszen a nevelőszülőség régen női

munka volt, ezzel szemben ma már nem csak női hivatásnak számít, azonban ígyis többségében nők jelentkeznek erre a hivatásra. A kitöltők közt 99 nő (97%) és 3 férfi (3%) volt.

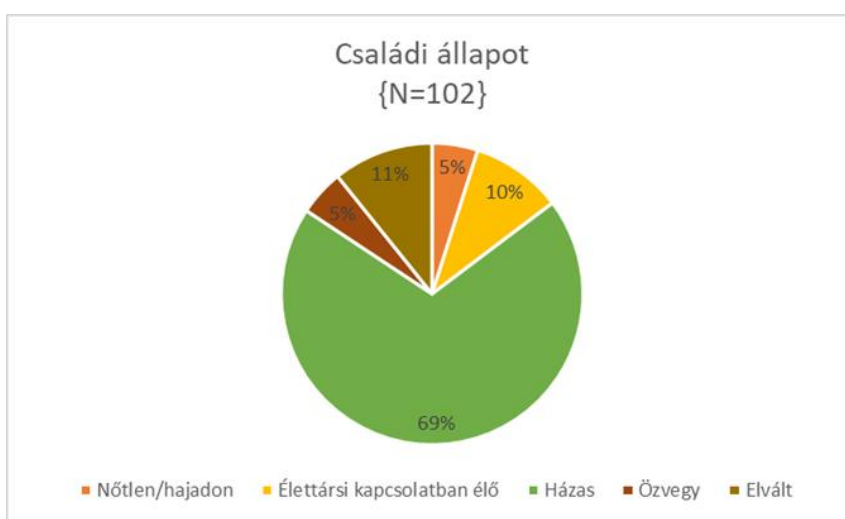
2. ábra: Életkor szerinti eloszlás

Forrás: saját szerkesztés

A második kérdés a kitöltők életkorára irányult. A 2. ábrán az életkor szerinti megoszlás látható öt kategóriába sorolva. Arra voltam kíváncsi, hogy mely korosztályok foglalkoznak nevelőszülőséggel. Az átlagéletkor 49,3 év. A legfiatalabb kitöltő 28, a legidősebb pedig 72 éves volt.

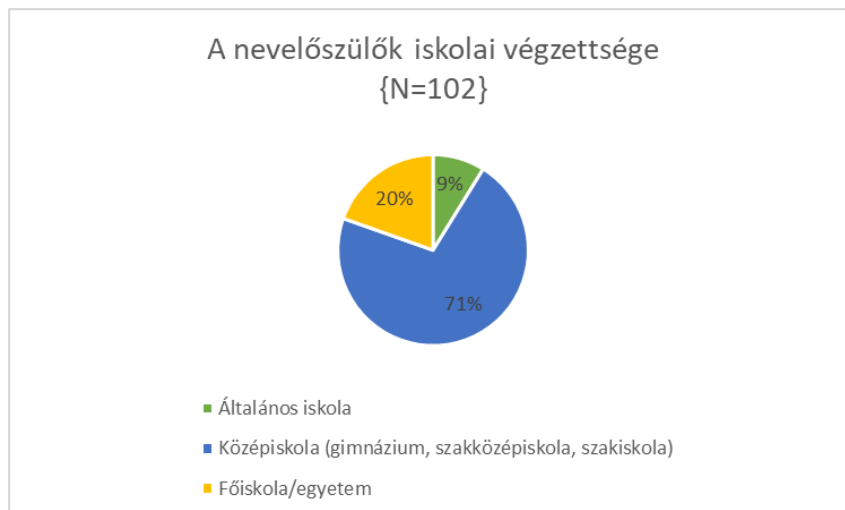
3. ábra: Családi állapot

Forrás: saját szerkesztés

A következő kérdés a családi állapotot mérte fel. A 3. ábrán jól látható, hogy a legtöbben házasok, ami a válaszadók közül 71 ember (69%) volt. Elvált 11 ember (11%), élettársi kapcsolatban él 10 ember (10%), özvegy 5 ember (5%) és nőtlen/hajadon 5 ember (5%).

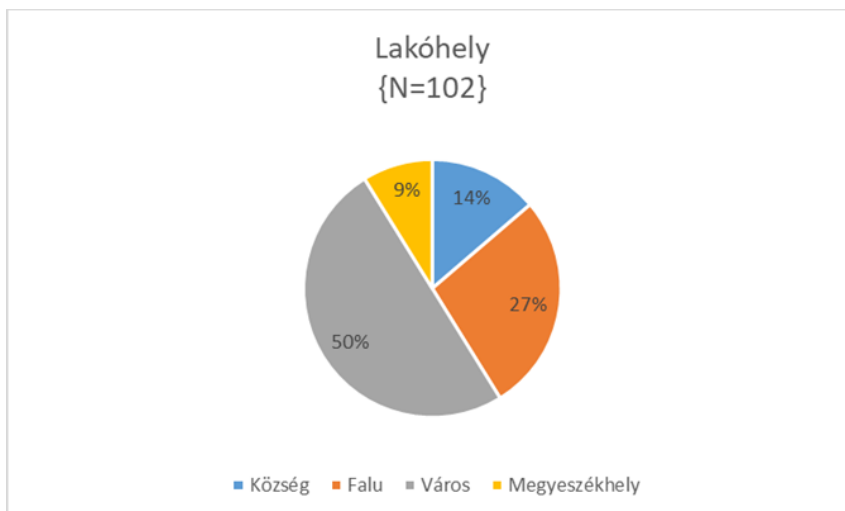
4. ábra: A nevelőszülők iskolai végzettsége

Forrás: saját szerkesztés

A harmadik kérdés az iskolai végzettségre irányult. A 4. ábrán látható, hogy a nevelőszülők többsége középiskolai végzettséggel rendelkezik, ami összesen 73 embert jelent (71%). Majd 20 ember végzett főiskolán/egyetemen (20%). Végül pedig a legkevesebben általános iskolai végzettségűek, ami összesen 9 ember (9%).

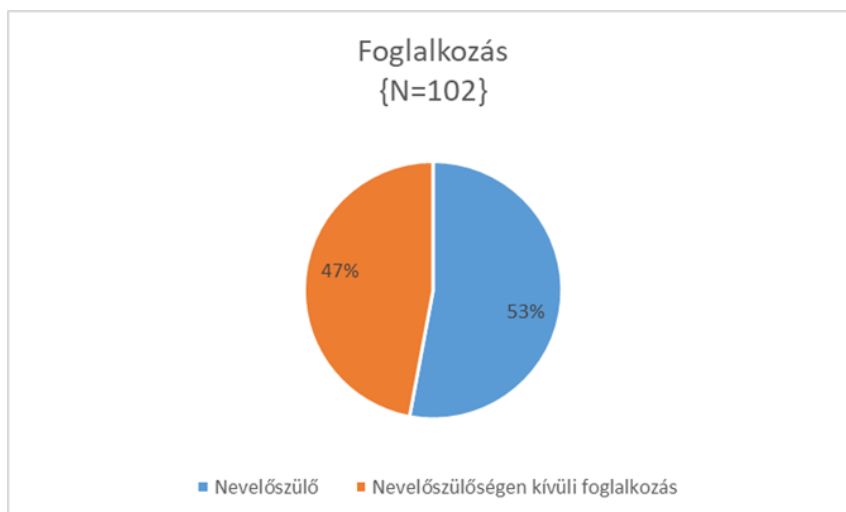
5. ábra: Lakóhely

Forrás: saját szerkesztés

Az 5. ábra jól mutatja, hogy a nevelőszülők többsége városban él. Összesen 51 ember (50%) lakik városba, majd falun 28 ember (27%), községben 14-en (14%), és a legkevesebben megyeszékhelyen laknak, ami 9 embert jelent (9%).

6. ábra: Foglalkozás

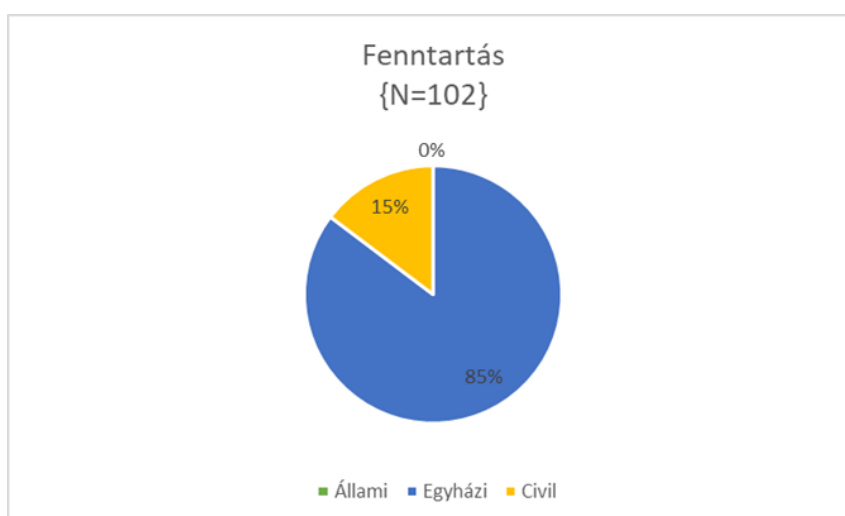

Forrás: saját szerkesztés

A következő kérdés a kitöltők foglalkozására irányult, azaz a nevelőszülőségén kívül, ha van más is. A 6. ábrán jól látható, hogy a többség csak nevelőszülőséggel foglalkozik, ami összesen 54 ember (53%), a válaszadók közel fele pedig foglalkozik mással is, ami 48 embert jelent (47%). A nevelőszülőségén kívüli foglalkozásra az alábbi válaszok érkeztek: fogászati asszisztens, köztisztviselő, kertész, boltvezető, levélhordozó, fodrász, gyógypedagógiai asszisztens, kommunikációs manager, kisállattenyésztő, kereskedelem, cukrász, gyógyszerész, pszichológiai asszisztens, fejlesztő pedagógus, szövő, informatikus, logisztikus, szépségtanácsadó, gyógy masször, takarító, adminisztrátor, pénzügyi előadó, marketinges és bolti eladó. Az alábbi foglalkozások azok, amelyekre több ember is ugyanazt válaszolta:

- oktató (4 válasz)
- felszolgáló (5 válasz)
- óvodai dajka (4 válasz)
- szabó (3 válasz)
- kisgyermek nevelő (2 válasz)
- gyógypedagógus (2 válasz)
- egészségügyi dolgozó (5 válasz)

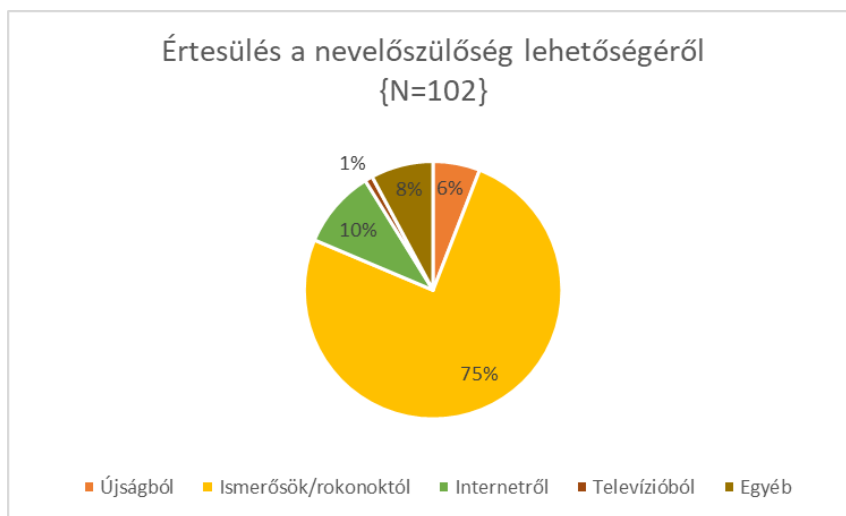
7. ábra: Fenntartás

Forrás: saját szerkesztés

A következő kérdés azt hivatott felmérni, hogy a nevelőszülők milyen fenntartású nevelőszülői hálózathoz tartoznak, a válaszok a 7. ábrán megtekinthetők. Arra voltam kíváncsi, hogy Magyarországon milyen fenntartás alá tartozik a legtöbb nevelőszülői hálózat működése. Három opció közül lehetett választaniuk a kitöltőknek: állami, egyházi és civil. Illetve, adott volt az egyéb választási lehetőség segítségével mást válaszolniuk, de ezt senki nem vette igénybe. A legtöbb válaszoló egyházi fenntartású hálózathoz tartozik, ami összesen 87 embert (85%) jelent, majd a többi 15 ember (15%) civil szervezetekhez tartoznak. Azonban az is észrevehető, hogy állami fenntartású válaszadók nem voltak, mivel 0%-ban található meg az ábrán ez az opció, aminek a magyarázata egyszerű. 2021-ben az egyház átvette a gyermekvédelmi feladatokat az államtól, így aki eddig az állam fenntartása alá tartozott, az most már egyházi fenntartásúnak számít. Így érthetőbb az is, hogy miért ilyen sok egyházi fenntartású hálózat nevelőszülői vettek részt a kérdőív kitöltésében.

8. ábra: Értesülés a nevelőszülőség lehetőségéről

Forrás: saját szerkesztés

A következő kérdés, hogy a kitöltők, honnan értesültek a nevelőszülőségről. Itt arra voltam a leginkább kíváncsi, hogy mely az a forma, amellyel a legkönnyebben el lehet érni azt, hogy a társadalom megismerje a nevelőszülőség lehetőségét. Mint látható a 8. ábrán is a legtöbben, azaz 77-en ismerősöktől és rokonoktól (75%) hallottak a nevelőszülőségről, azután 10-en internetről (10%), 6-an újságból (6%), 1 ember televízióból (1%), az egyéb opció segítségével pedig 8 ember (8%) saját választ adott meg, amelyek az alábbiak voltak:

- „Anyukám is nevelőszülő volt.”
- „Munkahelyemről.” (2 ember).
- „Másik nevelőszülőktől.”
- „Még középiskolai szobatárstól.”
- „Nekem is voltak nevelt testvéreim.”
- „A feleségem szociális területen dolgozott.”
- „Csecsemő- és kisgyermekgondozó tanfolyam gyakorlati helyein döntöttem el, hogy ezt nem 8, hanem 24 órában szeretném csinálni.”

Ha összegezzük a kapott válaszok eredményeit kikövetkeztethető, hogy általában a nevelőszülőségről ismerősöktől vagy rokonoktól szoktak hallani, esetleg más nevelőszülőktől. Ebből arra a következtetésre lehet jutni, hogy az internet, televízió és újság általi hirdetések nem hívják fel kellőképpen a nevelőszülőségre a figyelmet. Illetve sokkal hitelesebb az ismerős, a konkrét tapasztalat, mint a média.

9. ábra: Az alanyok tevékenységének ideje nevelőszülőként

Forrás: saját szerkesztés

A 9. ábra azt mutatja, hogy a válaszadók mióta tevékenykednek nevelőszülőként. Kevesebb, mint 1 éve 4-en nevelőszülők, több, mint 25 éve pedig 6-an. A legtöbben pedig 6-10 éve tevékenykednek nevelőszülőként.

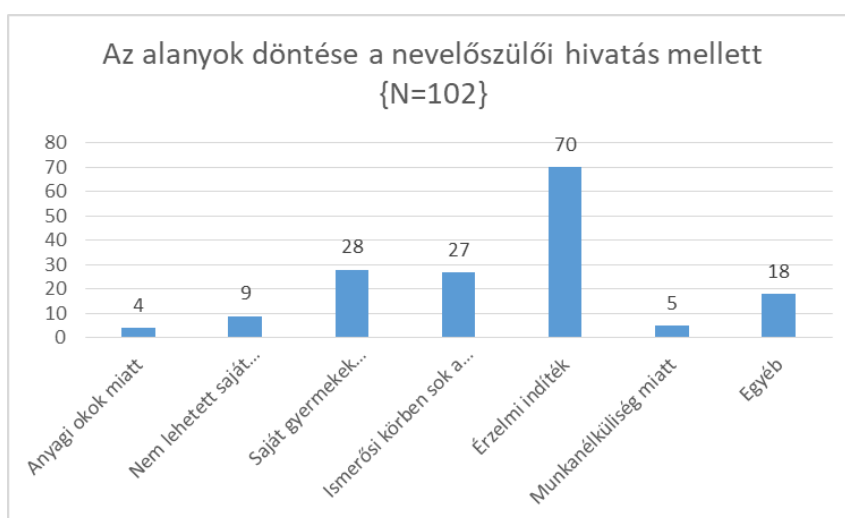
10. ábra: Az alanyok nevelőszülői képzésen való részvétele

Forrás: saját szerkesztés

A tizedik kérdés azt méri fel, hogy a válaszadók vettek-e részt nevelőszülői képzésen. A többség, azaz 99 ember (97%) vett már részt nevelőszülői képzésen, 3 válaszadó (3%) pedig nem vett részt.

11. ábra: Az alanyok döntése a nevelőszülői hivatás mellett

Forrás: saját szerkesztés

A következő kérdés, hogy a kitöltők miért döntöttek a nevelőszülői hivatás mellett. Hat válaszlehetőség közül lehetett választaniuk a kitöltőknek, illetve egyéb megjegyzést is írhattak, ha kisserették volna egészíteni válaszukat. Mivel a kérdés megválaszolására több válasz is jelölhető volt, így jóval több válasz érkezett, mint 102. A legtöbb válaszoló számára elsősorban az érzelmi indíték játszott fontos szerepet, a legkevesebben pedig anyagi okok miatt választották ezt a hivatást. 18 egyéb válasz is érkezett, amik az alábbiak:

1. „Szerettünk volna harmadik gyermeket, de sajnos nem jött össze.”
2. „Csecsemőotthonban kezdtem dolgozni. Mindig is foglalkoztatott az ötlet, hogy egyszer nevelőszülő leszek.”
3. „Több nevelt gyermekbarátom volt gyermekkoromban. Édesapám és én, nagyon szerettük a gyerekeket és már fiatalon segítettem ahol csak lehetett.”
4. „Pedagógusként megismertem egy gyermekotthonban élő gyermeket, akit testvéreivel együtt célzottan vállaltam.”
5. „Egy gyerekem született csak, én viszont nagycsaládot szerettem volna. Persze a megélhetés is közrejátszott, de akkoriban nem volt fizetés, így ezt nem mondanám.”
6. „Kiskorú gyermekeim felügyeletét nem tudtuk megoldani.”
7. „Akkor még nem volt saját gyermekem. És mindig nagycsaládot szerettünk volna.”
8. „Édesanyám elhunyt és folytattam, amit elkezdett.”
9. „A feleségem beszélt rá.”
10. „Saját gyermek sérülten született.”
11. „Segíteni szeretnék gyermekeken.”

12. „Segíteni rajtuk.”
13. „Egy későn született gyermekem van, „kölsöntestvéreket” szeretünk volna neki.”
14. „Megláttam és megszerettem.”
15. „Családi döntés.”
16. „Szeretek gyermekek körében lenni.”
17. „Szüleim is nevelőszülők voltak.”
18. „Segítség nyújtás.”

V.1.2. Nevelőszülő és a gyermek együttműködése

A nevelőszülő és a gyermekre vonatkozó kérdések során a válaszadókat arról kérdeztem, hogy jelenleg hány nevelt gyermekük van, számít-e a gyermek származása, hogyan nyújtják a gyermek számára a nélkülözhetetlen testi, lelki fejlődés feltételeit, mennyire tud a nevelt gyermek együtt működni, mennyire barátságos a gyermek, ha valami nem engedélyezett a számára, hogyan kezelik az előforduló konfliktusokat a gyermekkel. Illetve támogatják-e a gyermek családjához való hazagondozását és az örökbefogadást.

12. ábra: A nevelőszülőknél lévő gyermekek száma

Forrás: saját szerkesztés

A 12. ábrán jól látható, hogy 24 nevelőszülőnél jelenleg három gyermek, 20 nevelőszülőnél egy gyermek, 15 nevelőszülőnél négy gyermek, 14 nevelőszülőnél két gyermek, 12 nevelőszülőnél öt gyermek, 12 nevelőszülőnél hat gyermek, 3 nevelőszülőnél hét gyermek, végül pedig 2 nevelőszülőnél nyolc gyermek van. A legtöbb nevelőszülőnél három gyermek van elhelyezve,

a legkevesebbnél pedig nyolc. A grafikon jól mutatja, hogy a 6-nál több gyermek ritkábban, de indokolt esetekben, például a rendszer túlterheltsége miatt előfordulhat.

13. ábra: A gyermek származásának jelentősége

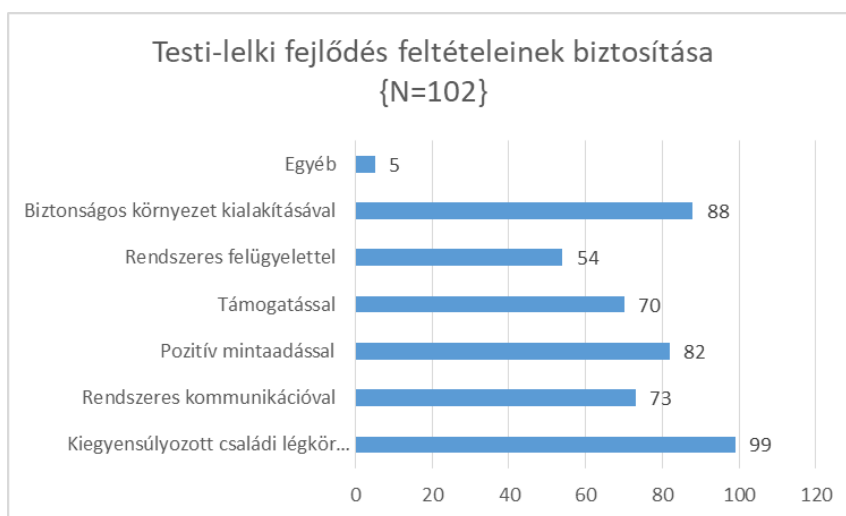
Forrás: saját szerkesztés

A következő kérdés, hogy számít-e a gyermek származása, és ha igen akkor miért. A legtöbb válaszadó nemmel válaszolt összesen 93-an (91%), a többiek pedig igennel, ami 9 embert jelent (9%). Azok közül, akik igennel válaszoltak, néhányan nem indokolták meg, hogy miért számít nekik a gyermek származása, azonban érkezett indoklás is:

- „Igen. Mindegyik gyermek lehetőleg a saját kultúrájában nőjön fel.”
- „Igen. Pici városban lakunk, sokan ismernek minket, iskolában, óvodában egy “nagyon barna bőrű gyermek” szenvedne itt mellettünk, az emberek előítélete miatt.”
- „Igen. Cigány származású gyermekeket nevelek. Sajátos feladatok is adódnak ebből a helyzetből, másrészt pedig extrán hátrányos helyzetű a csoport.”
- „Igen. 800 fős kistelepülés, mindenféle kisebbség/náció nélkül. Egy látványosan cigánygyerek vagy kínai, néger, stb nem tudna elvegyülni. A "fehér" gyerekekkel elfogadóak.”

Megállapítható, hogy legtöbb esetben nem számít a gyermek származása, ám az igenlő válaszokból az is kiderül, hogy ahol számít, az azért fordulhat elő, mert kis falvakban vagy városokban nem elfogadó a helyi közösség, előítéletesek a gyermek származása miatt. A kirekesztés kockázata egy kisebb faluban magasabb, mint például egy nagyobb városban, ahol több etnikum él együtt.

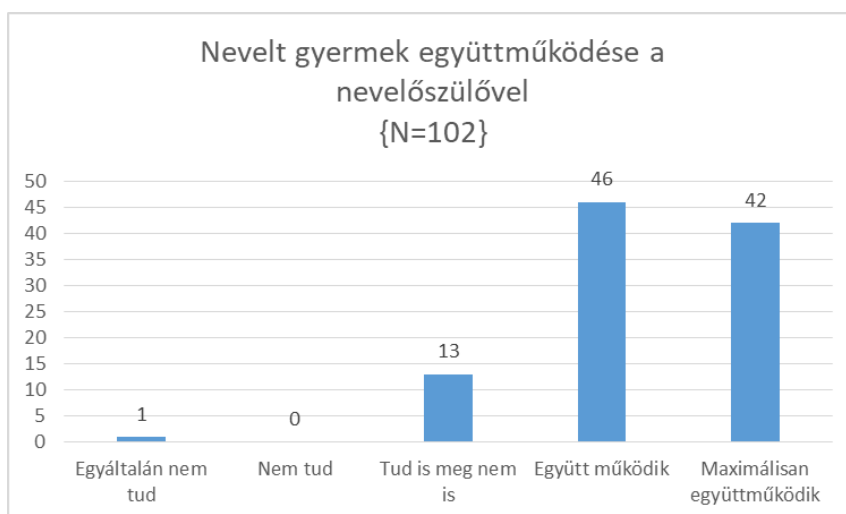
14. ábra: Testi-lelki fejlődés feltételeinek biztosítása

Forrás: saját szerkesztés

A következő kérdésben az érdekelt, hogy a nevelőszülők, hogyan tudják a gyermek számára nyújtani a testi-lelki fejlődés feltételeit. A 14. ábrán fellelhető, hogy több, mint 102 válasz érkezett, mivel a válaszadóknak lehetőségük volt több választ is megadniuk. A legtöbben a kiegyensúlyozott családi légkör megteremtését választotta (99), azonban megállapítható, hogy az összes válasz lehetőség közül mindet figyelembe veszik a feltételek biztosításához. Néhány (5) egyéb válasz is érkezett: Istenhitemmel, súlyosan halmozottan sérült gyermek 24 órás felügyeletével és ápolásával, fejlesztő szeretetteljes környezet és érzelmi biztonsággal, megtalálni miben jó és abban támogatni, maximális elfogadással.

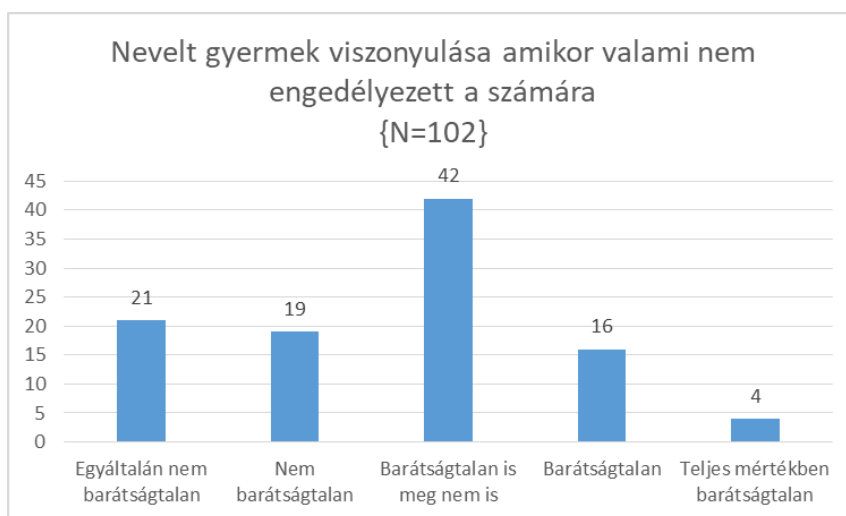
15. ábra: Nevelt gyermek együttműködése a nevelőszülővel

Forrás: saját szerkesztés

A következő kérdésben az érdekelt, hogy mennyire tudnak a gyermekek együttműködni a nevelőszülőikkel, a 15. ábrán ez megtekinthető. Maximálisan együttműködik a gyermek 42 nevelőszülővel, együtt működik 46 nevelőszülővel, együtt is működik meg nem is 13 nevelőszülővel, egyáltalán nem tud 1 nevelőszülővel, arra pedig, hogy nem tud együtt működni nem érkezett válasz. Tehát a nevelőszülők és a nevelt gyermekeik között sikeres az együttműködés a közös cél érdekében.

16. ábra: Nevelt gyermek viszonyulása, amikor valami nem engedélyezett a számára

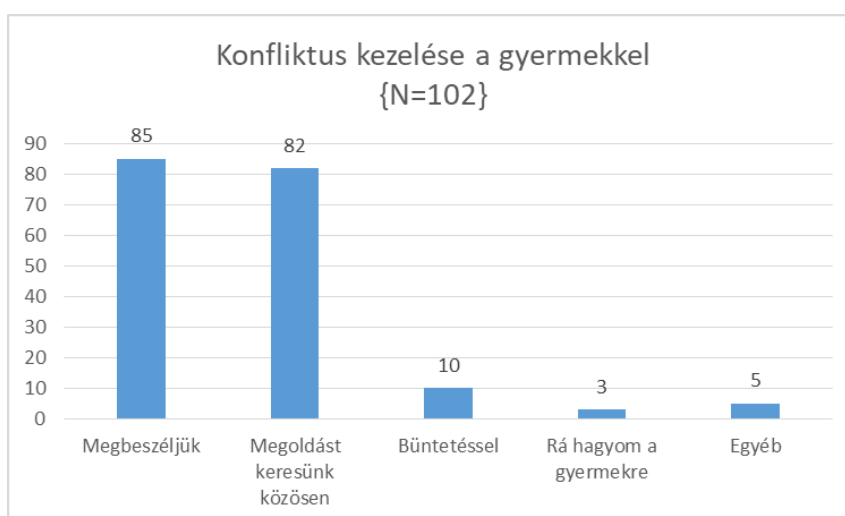

Forrás: saját szerkesztés

A következő kérdéssel azt mértem fel, hogy a nevelt gyermek mennyire barátságtalan a nevelőszülővel, ha valami nincs engedélyezve a számára. A 16. ábrán megtekinthető, hogy a legtöbb gyermek barátságtalan is és nem is a nevelőszülőjével (42) olyankor. A többi válaszlehetőségre hasonló mennyiségű válaszok érkeztek. Egyáltalán nem barátságtalan 21 kitöltő szerint a gyermek, nem barátságtalan 19 szerint, barátságtalan 16 szerint, végül pedig teljes mértékben barátságtalan 4 szerint.

Levonhatjuk azt a következtetést, hogy a gyermekek nagy része barátságtalannak is mondható meg nem is, ha valami nem engedélyezett a számukra, így megkérdőjelezhető a nevelőszülő és a gyermek közötti sikeres együttműködés.

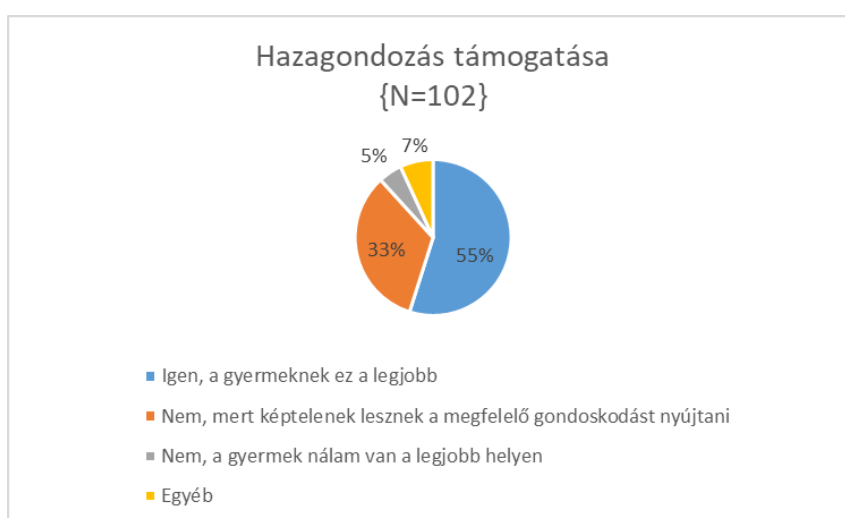
17. ábra: Konfliktus kezelése a gyermekkel

Forrás: saját szerkesztés

A következő kérdéssel azt szándékoztam felmérni, hogy a nevelőszülők, hogyan kezelik az előforduló konfliktusokat a gyermekekkel, ez a 17. ábrán megtekinthető. Mivel több választ is megadhattak a kitöltők így összesen nem 102 válasz érkezett be. A legtöbb válasz arra érkezett, hogy megbeszéljük (85) és megoldást keresnek a gyermekkel közösen a konfliktus során (82), a többi válasz: büntetést alkalmaz tíz válaszadó, rá hagyja a gyermekre három. Néhány (5) egyéb válasz is érkezett: Nincs konfliktus (3), megtiltással, illetve van, aki próbál a gyámmal beszélni úgy, hogy ő is hallja.

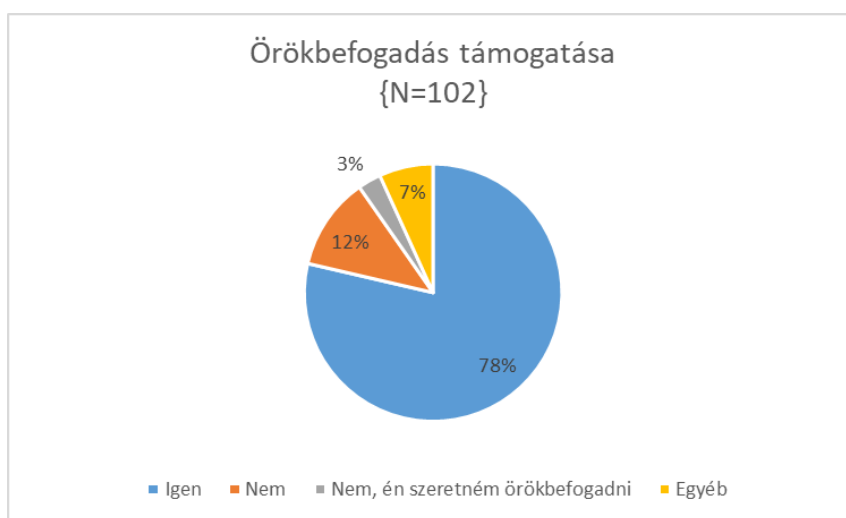
18. ábra: Hazagondozás támogatása

Forrás: saját szerkesztés

A következőben arra voltam kíváncsi, hogy a nevelőszülők támogatják-e a gyermek hazagondozását, a válaszok a 18. ábrán megtekinthetők. 56 válasz érkezett, az igenre (55%), 34 érkezett a nemre (33%), mert képtelenek a vér szerinti szülők a megfelelő gondozás nyújtására, 5 válasz érkezett arra, hogy nem, a gyermek a nevelőszülőnél van a legjobb helyen (5%), 7 egyéb válasz (7%) is érkezett. Egyéb válaszok: A gyermek érdekében döntök (3 válasz). Nem biztos, hogy hazakerülhet, de fontos a vérszerinti családjával, testvéreivel a kapcsolat, ha lehet. Támogatnám, de nálunk ismeretlen helyen vannak, nincs kapcsolat hozzájuk (2 válasz). Ezt gyermek-család válogatja.

19. ábra: Örökbefogadás támogatása

Forrás: saját szerkesztés

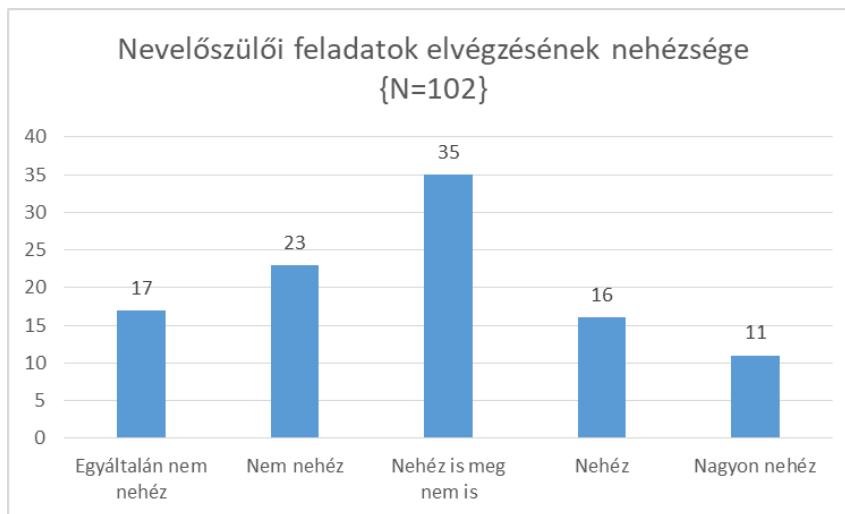
A következő kérdés azt méri fel, hogy a kitöltők támogatják-e az örökbefogadást a gyermeknek. Igen, támogatja 81 válaszadó (79%), nem támogatják 12-en (12%), nem támogatják, mert ők szeretnék örökbe fogadni a gyermeket 2-en (2%), 7-en pedig egyéb választ adtak meg (7%):

- „Kor függő.”
- „Gyermek függő.”
- „Ha nem lehet hazagondozni, akkor támogatom.”
- „Csak akkor, ha az örökbefogadó szülők komolyan gondolják!”
- Támogatja is az örökbefogadást meg nem is. (3 válasz)

V.1.3. Nevelőszülői feladatok

A következő dimenzióban, azaz a nevelőszülői feladatokra vonatkozó kérdések során arról kérdeztem a kitöltőket, hogy mennyire nehéz a nevelőszülői feladatok elvégzése, mely feladatok jelentik a nehézséget, mi motiválja őket a munka során, számítanak-e a különböző pénzbeli juttatások, illetve, hogy mit gondolhat a társadalom erről a tevékenységről a tapasztalataik szerint.

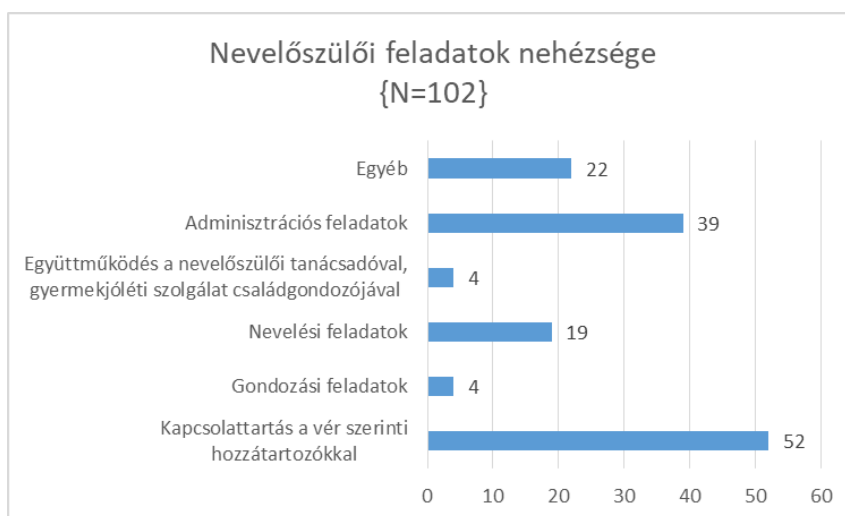
20. ábra: Nevelőszülői feladatok elvégzésének nehézsége

Forrás: saját szerkesztés

A következő kérdés a nevelőszülői feladatok elvégzésének nehézségére irányult. A 20. ábrán látszik, hogy 17 válasz érkezett arra, hogy egyáltalán nem nehéz a feladatok elvégzése, 23 válasz szerint nem nehéz, 35 szerint nehéz is meg nem is, 16 szerint nehéz, 11 szerint pedig nagyon nehezek a nevelőszülői feladatok elvégzése. A legtöbb válasz arra érkezett, hogy nehéz is meg nem is a feladatok elvégzése, a legkevesebb válasz szerint pedig nagyon nehéz. Összességében elmondható, hogy körülbelül ahány ember szerint nem nehezek a feladatok, annyi ember szerint pedig nehezek, de mégis a legtöbb kitöltő azt érzi, hogy vannak is nehézségei meg nem is, ez inkább vegyes érzésekre utal. Kutatásom során korábban már eszembe jutott, hogy a nevelőszülők feladata nagyon komplex és felelősségteljes, ebből kifolyólag nem egy könnyű hivatásról van szó.

21. ábra: Nevelőszülői feladatok nehézsége

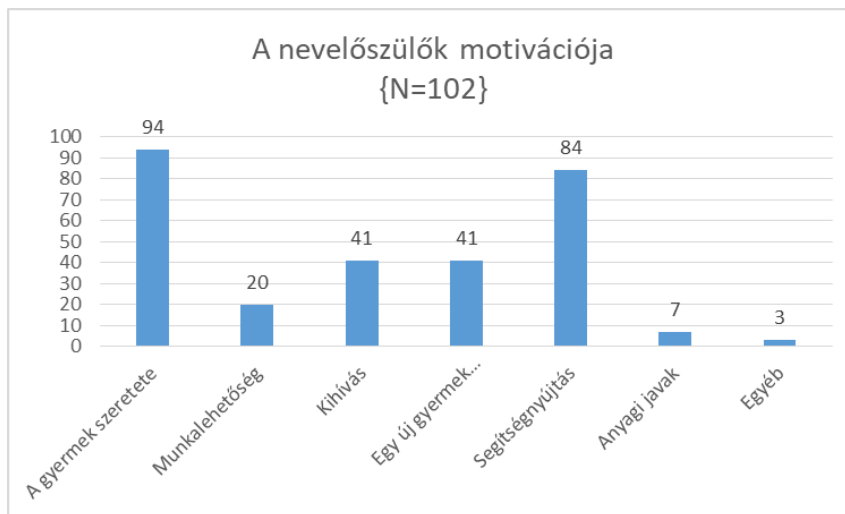

Forrás: saját szerkesztés

A 21. ábrán megtekinthető, hogy mely feladatok jelentenek nehézséget a nevelőszülők számára. Mivel több válasz is jelölhető volt így 102-nél több válasz érkezett. A legnagyobb nehézséget 52 válaszadó szerint a kapcsolattartás jelenti, 39 szerint az adminisztrációs feladatok, 19 szerint a nevelési feladatok, 4 szerint az együttműködés és 4 szerint pedig a gondozási feladatok. Egyéb 22 válasz is érkezett: Nem jelent egyik sem gondot (10), örökbeadás (2), stressz (1), a gyermek elfogadtatása (3), gyermek lelkének megnyugtatója rossz kapcsolattartás után (1), anyagi juttatások alacsony szintje (4), gyermekkel kapcsolatos döntések (1).

Mivel a legtöbb válaszadó szerint a kapcsolattartás jelenti a legnagyobb nehézséget a feladatok közül, így érdemes megállapítani, hogy mi húzódhat ennek a háttérébe. Nehézséget okozhat a kapcsolattartás, ha az rosszul sikerül, mivel a gyermeket felzaklathatja lelkileg, ha nem úgy sikerül, mint ahogy ő azt szeretne volna. Nehézség lehet az is, ha a nevelőszülőnek és a vérszerinti szülőnek más elképzelései vannak a gyermek nevelését illetően, illetve mások az értékrendek. Olyan esetek is előfordulhatnak, mikor a nevelőszülő ellen biztatják a gyermeket a vér szerinti szülei.

22. ábra: A nevelőszülők motivációja

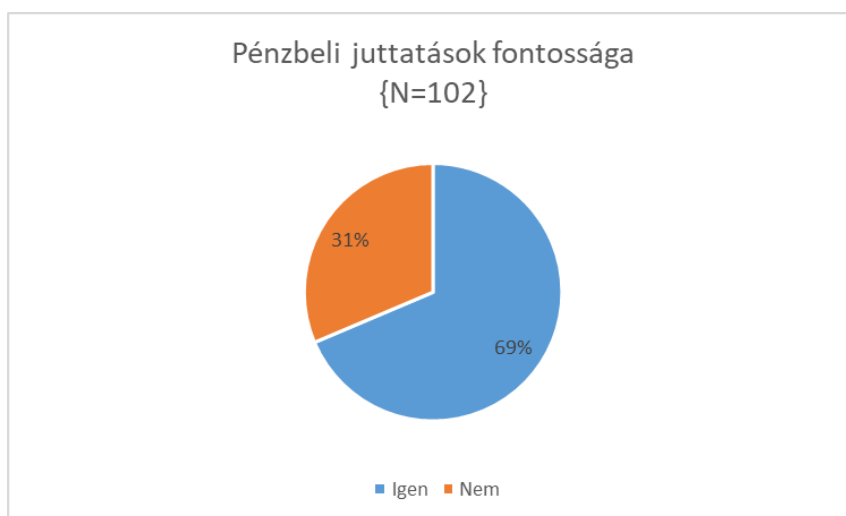
Forrás: saját szerkesztés

A 22. ábra azt mutatja, hogy a nevelőszülőket mi motiválja a munkájukban. Mivel több választ is meg lehetett adni a kitöltőknek így 102-nél több válasz érkezett be. A legtöbb, azaz pontosan 94 embert a gyermek szeretete motiválja elsősorban, majd 84 embert a segítségnyújtás lehetősége. 41 embert a kihívás és 41 embert egy új gyermek felnevelése motiválja. 20 embert a munkalehetőség is, 7 embert részben az anyagi javak motiválják. 3 egyéb válasz is érkezett:

- „Értékközvetítés”
- „Értékteremtés”
- „A gyermeket már most leírták, megmutatni, hogy igenis lehet belőle normális ember.”

Az ábrán megtekinthető, hogy a munkalehetőség, mint opció itt már sokkal inkább előtérbe kerül, mint korábban a 11. ábrán, ahol a kérdés az volt, hogy „Ön miért döntött a nevelőszülői hivatás mellett?”, itt a legtöbb válasz az érzelmi indítékra érkezett és elenyésző számban választották a munkalehetőséget. A két kérdés közötti eltérés a válaszolók körében azért állhat fenn, mert attól függetlenül, hogy a gyermekeken segíteni szeretnének és hivatásuknak is tekintik, a nevelőszülőség egy munka.

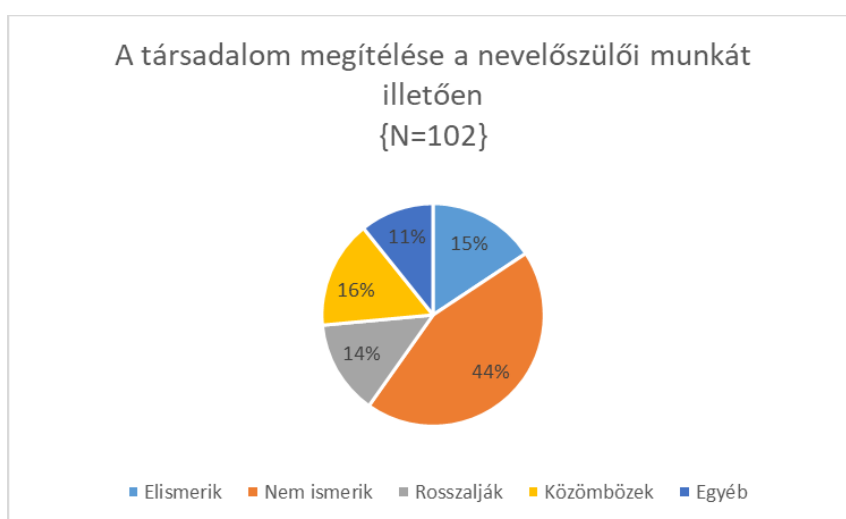
23. ábra: Pénzbeli juttatások fontossága

Forrás: saját szerkesztés

A következő kérdésben azt mértem fel, hogy a kitöltőknek számítanak-e a pénzbeli juttatások. 70 embernek számítanak (69%), 32 embernek nem számítanak (31%). A válasz igen érthető, hiszen a gyermek nevelés sok kiadással jár, mert a gyermeket, etetni, itatni, ruháztatni kell, de ezeken kívül is akad bőven egyéb kiadás, mint például az iskolai felszerelések megfizetése, oktatás, iskolán kívüli foglalkozások, egészségügyi ellátások finanszírozása, zsebpénz stb. Mivel a válaszolók többségének számítanak az anyagi juttatások, így ez is azt erősíti, hogy inkább munka, mert jövedelem lesz belőle.

24. ábra: A társadalom megítélése a nevelőszülői munkát illetően

Forrás: saját szerkesztés

A 24. ábra azt mutatja, hogy a nevelőszülők tapasztalatai szerint mit gondol a társadalom a tevékenységükről. A legtöbb kitöltő, azaz 45 ember szerint nem ismerik ezt a hivatást (44%), 16 ember szerint közömbös a társadalom iránta (16%), 16 ember szerint pedig elismerik (15%), 14 szerint rosszzallják (14%), 11 egyéb (11%) válasz szerint pedig nagyon vegyes és megosztó a nevelőszülőség megítélése társadalmunkban.

V.1.4. A nevelőszülői munka eredményességének szubjektív megítélése

Ami a nevelőszülői munka eredményességét illeti, arra voltam kíváncsi, hogy mikor eredményes a nevelőszülői munka, három pozitív és negatív szó segítségével, hogyan határolják körül a nevelőszülőséget, milyen a jó nevelőszülő és kinek ajánlanák ezt a hivatást.

A 25. kérdés azt mérte fel, hogy mikor eredményes a nevelőszülők munkássága a kitöltők szerint. Itt lehetőségük volt saját gondolatukat, véleményüket leírniuk. Mivel ez a kérdés nem volt már kötelezőként megjelölve, így 102 kitöltőből 86 adott rá választ. Szó szerint szeretnék néhányat megosztani:

- „Ha látom a gyermekem, hogy nyugodt kiegyensúlyozott és bizalommal fordul hozzám! Egy szerető és kiegyensúlyozott család.”
- „Akkor, ha a nevelt gyermek be tud illeszkedni a társadalomba, elvégzi a tanulmányait és saját "lábán megállva" tud érvényesülni.”
- „A nagykorú gyermek saját lábára áll, tanul, dolgozik becsületesen. A gyermek elfogadja azokat az értékeket, amit a nevelőszülő képvisel. Ki akar lépni abból a körből ahol addig élt.”
- „Akkor, ha a gyerek kiegyensúlyozott, vidám és pozitív irányba változott és megtalálja a célját. Mindehhez kell a nevelő szülő türelme, hite, szeretete, támogatása és együttérzése. Segítő szándék és az elfogadás, kitartás.”
- „Amikor látjuk, hogy a gyermek mikor hozzánk kerül, megnyugszik, biztonságot talál, kialakul a kötődése, testileg, lelkileg fejlődésnek indul. Bizalom alakul ki felén. Csillog a szeme, jóízűen nevét, játszik, gyermek lesz belőle. Sok törődés, szeretet, gondoskodás, bizalmába férkőzés kell, ami lehet, hogy hosszabb idő, amit türelemmel ki kell várni, hogy a gyermeknél célhoz érjen.”

- „Eredményes, ha a gyerek sorsa rendeződik sikeres hazagondozással vagy örökbeadással. Az kell ehhez szerintem, hogy az összes szereplő, vérszerinti család, szakemberek, gyámhivatal, én, egy irányba menjünk, a gyerekért dolgozzunk.”

A válaszokból az látszik, hogy az eredményes nevelőszülői munka azzal egyenlő, ha a gyermek sorsa rendeződik, haza lehet gondozni vagy örökbe fogadni lehet, illetve amikor a gyermek sikeresen beilleszkedik a társadalomba.

A 26. kérdésben megkértem a nevelőszülőket hogy írjanak három pozitív és három negatív szót a nevelőszülőségről. Itt sem volt kötelező válaszolni a kérdésre, így 102 emberből 80 válasz érkezett rá. A szavakból, melyeket a nevelőszülők írtak szófelhőt készítettem, ez a 25. ábrán megtekinthető. Illetve a pozitív és negatív szavakat külön csoportosítottam, amik az alábbiakban megtekinthetők:

Pozitív szavak: Öröm, szeretet, siker, figyelem, törődés, segítség, kedvesség, összetartozás, ölelés, biztonság, felkarolás, fejlődés, elfogadás, bizalom, kitartás, megértés, kiegyensúlyozottság, kötődés, mosoly, siker. Kreatív, örömteli, kacaj, vidámság, hasznos, hatékony, empátia, tolerancia, türelem, megbecsülés, visszaigazolás, odafigyelés, hála, hit, nyugalom, cél, hivatás, sikerélmény, tanítás, gyengédség, értékközvetítés, megújuló.

Negatív szavak: Alulfizetettség, törvények, kudarc, csalódás, elvárás, fájdalom, bürokratikus, lekicsinyelt, megvetés, ígéretés, szülők, megbecsülés, vélemény, közömbös, durva, hiszti, fáradtság, előítélet, csalódás, rosszindulat, elhanyagolás, pénz, megbélyegzés. Stressz, irigység, megszólás, szakemberek, kiközösítés, hozzáállás, ügyintézés, féltés, aggodalom, kudarc, elválás, könnyek, hazugságok.

A pozitív szavak egyértelműen érzelmi töltetűek, megfigyelhető, hogy a legtöbb szó az elfogadás, a szeretet és az örömről utal vissza. Míg a negatív szavaknál világos, hogy nincsenek megelégedve a gyermekvédelmi rendszer működésével, illetve nem kapnak elegendő megbecsülést és az alulfizetettség is szóba kerül.

25. ábra: Szófelhő

Forrás: saját szerkesztés

A 27. kérdés az volt, hogy Ön szerint van-e jó nevelőszülő? Ha igen akkor milyen? A válaszadás nem volt kötelező így 102 válaszadóból, 86 válaszolt rá. Szó szerint szeretnék néhányat megosztani:

- „Igen, együtt érez a gyerekekkel és segít meg oldani a problémáit.”
- „A jó nevelőszülő a gyermekérdekeit tartja szem előtt.”
- „Van! Elfogadó, nem adja fel könnyen, van humorérzéke, következetes, rugalmas, türelmes, a gyerek számára betartható szabályokat állít fel, de csak amit nagyon muszáj.”
- „Van. A jó nevelőszülő támogatja, a gyermeket figyelembe veszi az igényeit, bizalmas kapcsolatot teremt a gyermekkel és támogatja a haza gondozását.”
- „Igen. Ha szükségletorientált, empátikus, céltudatos, jó az együttműködési készsége, kitartó, érzelmileg nagyon stabil, képes megnyerni a gyerek bizalmát, hiteles, biztonságot és stabilitást sugároz.”
- „Van! Befogadó elő ítélet nélkül elfogadja a gyereket és ápolja a lelkét is nem csak a testi fejlődését segíti elő. Szereti akkor is, ha éppen hibázik!”
- „A jó nevelőszülő szeret. Ahol szeretet van, ott könnyebben mennek a dolgok.”

A válaszokból arra következtethetünk, hogy a nevelőszülőnek mindenképpen empátikusnak kell, legyen, elfogadja és szeresse olyannak a gyermeket amilyen, támogatnia kell és az ő érdekeit kell szem előtt tartania.

A 28. és egyben utolsó kérdésben megkértem a kitöltőket, hogy válaszoljanak arra, hogy kinek ajánlanák ezt a hivatást. Mivel ez a kérdés sem volt kötelezőként megjelölve így 102 emberből szintén 86 válaszolt a kérdésre. Szó szerint szeretnék néhányat megosztani:

- „Aki úgy érzi, hogy elhivatottságot érez és ítéletek nélkül el tudja fogadni a családjába került gyermeket.”
- „Empátikus türelmes segítőkész embereknek.”
- „Keveseknek. Nagyobb hangsúlyt fektetnék a bemeneti oldalon a képzésre és a szűrésre. Legfontosabb az alkalmas személyiség, mert a gyermekek nem élhetik át ismételten a szülői szerepet betöltő személyben való csalódást, illetve annak elvesztését.”
- „Aki bele tudja képzelni magát egy gyermek helyébe, aki az ő szemével is képes látni dolgokat, szívével érezni kötődéseket.”
- „Annak, akinek van türelme, kitartása, el tudja fogadni a gyermeket származásával, képességeivel együtt.”
- „Aki el tudja fogadni más gyereket, és rengeteg türelme van. Akinek magas a problémamegoldó képessége, tud tervezni. Szereti a gyerekeket, velük foglalkozni, problémáikat megoldani.”

A nevelőszülők többsége egyértelműen olyan embereknek javasolná ezt a hivatást, akik empátikusak, türelmesek és segítőkészek. Aki el tudja fogadni más gyermeket olyannak amilyen. Fontos az elhivatottság ebben a munkában.

V.2. A szakmai interjú kiértékelése

A szakmai interjú alanya a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató egyik nevelőszülői hálózatának vezetőjével készült. Az interjú összesen 10 kérdésből tevődött össze, ami kitért az alany motivációjára, a hálózaton belüli feladatkörökre, a Békés megyei hálózat létszámáról, a nevelőszülőiségre, annak szükségességére és fontosságára, valamint, hogy a gondozott gyermekek és nevelőszülőiknek milyen programokat biztosítanak. Az interjú személyesen zajlott, amely kb. 1 órát vett igénybe és hangfelvétellel rögzült.

Az interjú során kiderült, hogy az interjú alany irányítása alá tartozik a Békés megyei hálózat. Hét éve szakmai vezetőként dolgozik, előtte pedig egy évet nevelőszülői tanácsadóként tevékenykedett. A kérdések között eleinte arra is rá kérdeztem, hogy mi motiválja őt a munkájában. Kiderült, hogy a motivációja a másokon való segítségből ered.

A következő kérdés az volt, hogy milyen feladatokat látnak el a hálózaton belül, majd kitértünk ennek a fontosságára is. Az össze dolgozás ebben a szakmában fontosnak bizonyul, így mind a nevelőszülői tanácsadók, akik segítik a nevelőszülők munkáját, mind a nevelőszülők, akik gondozzák a családjukból kiemelt gyermekeket, a szakmai vezető, aki irányít, a pszichológus, aki kivizsgál, mindenkinek nagyon fontos a szerepe. A legfontosabb feladat elsősorban, hogy, a gyermek számára a vér szerinti családját helyettesítő, otthont nyújtó gondozási formát biztosítsák, illetve, hogy a gyermekek és fiatalok számára megteremtsék a szocializációhoz szükséges feltételeket, ez mind a nevelőszülők és a szakmai alkalmazottak feladatkörébe tartozik.

A Békés megyei nevelőszülői hálózatánál jelenleg 525 gyermek és fiatal van elhelyezve, és 119 nevelőszülő áll foglalkoztatási jogviszonyban. Ezen kívül 11 tanácsadó, 1 növendékügyi előadó dolgozik ott.

Azzal kapcsolatban, hogy kiből lehet nevelőszülő, azt a választ kaptam, hogy olyan emberek, akik bármilyen sorsú, életkorú gyermek befogadására készek. Nevelőszülő lehet az, aki a törvényben előírtaknak megfelel, azaz fontos a büntetlen előélet, a 24. életév betöltése, stb. Ami ehhez szükséges, a feltétel nélküli elfogadás, biztonság nyújtása elhivatottság, szeretet, bizalom.

A következő kérdés az volt, hogy a gyermekek hogyan kerülnek a nevelőszülőkhöz. A kapott válasz szerint, ha a gyermek felügyelete nincs biztosítva, fejlődése veszélyeztetve van saját maga vagy családja által. A gyámhatóság, a rendőrség, stb. a gyermeket azonnal végrehajtható határozattal ideiglenesen a nevelésére megfelelő személynél vagy hozzátartozónál helyezik el, vagy ha ez nem lehetséges, akkor azt a gyermeket, aki még nem töltötte be a tizenkettőt, mindenképpen nevelőszülőnél kell elhelyezni.

Arra, hogy szükség lenne-e további nevelőszülőkre, az a válasz érkezett, hogy sajnos sokszor előfordulnak olyan esetek, amikor a szülők veszélyeztetik, elhanyagolják a gyermeket és emiatt a hatóságoknak ki kell emelniük a családjából. Szükséges lenne az, hogy a férőhelyek száma bővüljön és legyenek új nevelőszülők. A rendszerükbe való folyamatos beáramlás miatt szükség lenne elhivatott nevelőszülőkre, hogy a hozzájuk bekerülő gyermekek számára minél jobb, a lehető legjobb körülményeket tudják biztosítani.

A mai világban a nevelőszülői hivatás azt jelenti, hogy nevelőszülő szeretetteljes, biztonságos otthont nyújtani az ideiglenesen vagy tartósan családjukból kiemelt gyermekek számára. A nevelőszülőknek foglalkoztatási jogviszonyuk van 2014-től, így a munkájukért díjazás jár és ez hiányzott eddig a gyermekvédelmi rendszerből, mivel napi 24 órás felügyeletet biztosítanak 4-5 gyermeknek, akiket szeretettel gondoznak, ezért ez egy hasznos tevékenység, amelyet illik nem csak anyagiilag, de erkölcsileg is elismerni.

Hogy milyen közös programokon vehetnek részt a gondozott gyermekek és nevelőszülők, arra az a válasz érkezett, hogy a rogramstruktúrájuk is rendkívül színes. A sportolásra, élménypedagógiai és pasztorációs programokra biztosítanak lehetőséget. A családok részt vehetnek a hálózat által szervezett családi és gyermeknapjaikon, és sportrendezvényeiken, melyet minden évben megrendeznek. Évente pályáznak az Erzsébet tábor által nyújtott ott alvós táborokra, ahova a nevelőszülők is elkísérhetik a gyermekeket. A nevelőcsaládok saját maguk is szerveznek kirándulásokat, nyaralásokat a náluk nevelkedő gyermekeknek.

Végül, de nem utolsó sorban megtudhattuk azt is, hogy miért fontos a nevelőszülői hivatás. Otthont nyújt és el látja a gyermekek nevelését és gondozását és ez rendkívül fontos, főleg egy olyan gyermek számára, aki 12 éves kor alatt kerül be a gyermekvédelmi rendszerbe és családi környezetre van szüksége.

V.3. A kutatási eredmények összegzése

A következő fejezetben az előzetesen felállított hipotézisekre szeretnék kitérni, mindegyikkel külön foglalkozva, felhasználva a saját kutatásom során kapott információkat. A szakdolgozatom keretein belül elvégzett kutatás során a nevelőszülői ellátást és annak sajátosságainak feltárását vizsgáltam, kitérve az olyan különböző jelenségekre, mint például a nevelőszülők demográfiai jellemzői, a nevelőszülő és a gyermek együttműködése a nevelőszülői feladatok, valamint az alanyok szubjektív véleményére kérdezett rá az eredményes nevelőszülői munkával összefüggésben.

A kutatás során két hipotézis fogalmaztam meg. Az első hipotézisemben azt vizsgáltam, hogy a nevelőszülői munka jellemzően a 40 év fölötti női munkavállalói korosztályban elterjedt. A hipotézis megvizsgálása során, a kitöltők nemét, korát, valamint hogy mióta tevékenykednek nevelőszülőként. A kitöltők neme 97%-ban nő volt. Az átlagéletkor pedig 49,3 év. A legtöbben 1-10 éve tevékenykednek nevelőszülőként. A válaszok alapján megállapítható,

hogy a 40 év fölötti női munkavállalói korosztályban elterjedt a nevelőszülői munka, mivel az átlagéletkor 49,3 év és a kitöltők többsége 1-10 éve dolgozik nevelőszülőként, tehát kb. 40 éves koruk óta. Mindent figyelembe véve a hipotézisem beigazolódott.

A második feltételezés, hogy a legnagyobb kihívásnak a vér szerinti szülőkkel történő kapcsolattartás tekinthető. A hipotézis megvizsgálása során a kérdőívben a 21. kérdés válaszait vettem figyelembe, ami azt vizsgálta, hogy a nevelőszülők számára mely feladatok jelentik a legnagyobb kihívást. A legtöbb válasz a vér szerinti szülőkkel való kapcsolattartásra érkezett. Számos tényező befolyásolhatja azt, hogy a kapcsolattartás a vér szerinti szülőkkel, miért okozhat nehézséget. Nehézséget lehet, ha a kapcsolattartás rosszul sikerül, mivel a gyermeket felzaklathatja lelkileg, ha nem úgy sikerül, mint ahogy ő azt szeretne volna és a nevelőszülők feladata az, hogy a gyermek lelkileg megnyugodjon. Ha nevelőszülőnek és a vérszerinti szülőnek más elképzelései vannak a gyermek nevelését illetően, illetve mások az értékrendek. Olyan esetek is előfordulhatnak, mikor a nevelőszülő ellen biztatják a gyermeket a vér szerinti szülei. Mindent egybe vetve ez a hipotézis is beigazolódott.

VI. Összefoglalás

Számomra nem volt nehéz kiválasztani a dolgozat témáját, hiszen 2017 óta önkénteskedem a gyermekvédelemben, a szakmai gyakorlatomat pedig egy nevelőszülői hálózaton végeztem el, így a téma választás egyértelmű volt.

Társadalmunkban a gyermekvédelem kiemelt figyelmet kap. A dolgozat, az otthont nyújtó ellátások formái közül, a nevelőszülői ellátás bemutatására és annak sajátosságainak feltárására vállalkozott, hangsúlyt fektetve a nevelőszülőség minőségi összetevőinek bemutatására. Ma Magyarországon körülbelül 5700 nevelőszülőt tartanak számon. A dolgozat célja az volt, hogy a kutatás által egyértelműbb kép alakuljon ki a nevelőszülőségről, valamint azokról a tényezőkről, amelyek segítik a munka hatékonyságát, hozzájárulnak az eredményes nevelőszülői tevékenységhez. Kutatásom során 28 kérdésből álló kérdőívet és egy 10 kérdésből álló szakmai interjút készítettem. Két különböző hipotézist fogalmaztam meg. Az első feltételezésem szerint a nevelőszülői munka jellemzően a 40 év fölötti női munkavállalói korosztályban elterjedt. A második feltételezés, hogy a legnagyobb kihívásnak a vér szerinti szülőkkel történő kapcsolattartás tekinthető.

A kérdőíves vizsgálatomat magyarországi nevelőszülőkkel végeztem egy online kérdőív keretein belül, a szakmai interjút pedig egy nevelőszülői hálózat szakmai vezetőjével készítettem személyesen, amelyek válaszainak kidolgozása segítettek az eredményeim elérésében. A kérdőívre összesen 102 válasz érkezett. Eredményeim szerint a nevelőszülők többségének neme nő, ami 99 fő, az átlagéletkor 49,3 év, a nevelőszülők több, mint fele, 54 fő csak nevelőszülőként dolgozik, ami pedig a hova tartozásukat illeti, a többség 87 fő egyházi fenntartású nevelőszülői hálózathoz tartozik. 55 fő arról számolt be, hogy 1-10 éve dolgozik nevelőszülőként.

A dolgozat elkészítése közben arra a következtetésre jutottam, hogy a nevelőszülői munka igazán komplex és felelősséggel teli munkának számít, ám azontúl, hogy szeretetteljes és biztonságos otthont nyújtanak a gyermekek számára, az is fontos, hogy a nevelőszülők megbecsülést kapjanak és elismerjék munkájuk fontosságát.

Irodalomjegyzék

1. Ákos, K. (1964). *A kultúra világa (Az egészség. Lélektan-nevelés. Sport és test kultúra)*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvek Kiadó.
2. BEFOGADLAK. (2019. április 01). *BEFOGADLAK nevelőszülői program*. Forrás: neveloszuloiprogram.hu: <https://www.neveloszuloiprogram.hu/static/dokumentumok/webre.pdf>
3. Csókay, L., & Domszky, A. (1994). *A gyermekvédelem nemzetközi gyakorlata*. Budapest: Pont Kiadó.
4. Csorna, K. (1929). *A szociális gyermekvédelem rendszere*. Budapest: Eggenberger-Könyvkereskedés.
5. Domszky, A. (2004). *Gyermekegészségügyi szakellátás. Segédanyag a szociális szakvizsgához*. Budapest: Nemzeti Család és Szociálpolitikai Intézet.
6. Erikson, E. H. (2002). *Gyermekkor és társadalom*. Budapest: OSIRIS Kiadó.
7. Ferenczi, B. (2013). *Szeretve nevelni*. Budapest: Szent Atanáz Kiadó.
8. Filó, E., & Katonáné, P. E. (1998). *Gyermekegészség, gyermekvédelem*. Budapest: HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó.
9. Filó, E., & Katonáné, P. E. (2006). *Gyermekegészség, gyermekvédelem*. Budapest: HVG-ORAC Lap és Könyvkiadó.
10. Gáti, F. (1987). *Gyermekegészség az iskolában*. Budapest: Tankönyvkiadó.
11. Gergely, F. (1997). *A magyar gyermekvédelem története (1867-1991)*. Budapest: Püski Kiadó.
12. Gosztonyi, G., & Pik, K. (1998). *A szociális munka szótára*. Budapest: Grafit Kiadó.
13. Hanák, K. (1983). *Társadalom és gyermekvédelem*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
14. Herczog, M. (1995). A nevelőszülő helye és szerepe a gyermekvédelemben. *Társadalom és szociálpolitikai folyóirat*, 99.
15. Herczog, M. (1995). A nevelőszülő helye és szerepe a gyermekvédelemben. *Társadalom és szociálpolitikai folyóirat*, 83.
16. Herczog, M. (1995). A nevelőszülő helye és szerepe a gyermekvédelemben. *Társadalom és szociálpolitikai folyóirat*, 95.
17. Herczog, M. (1995). A nevelőszülő helye és szerepe a gyermekvédelemben. *Társadalom és szociálpolitikai folyóirat*, 96.
18. Herczog, M. (1996). *A gyermekvédelem dilemmái*. Budapest: Pont Kiadó.
19. Kálmánchey, M. (2001). Nevelőszülőknél élő gyermekeknél előforduló pszichés problémák. *A cigányok Magyarországon*, 24-29.
20. Kriston, E. (2019). *Gyermekegészség*. Miskolc: Novotni Alapítvány.
21. Majzik, L. (1966). *Szülők kislexikona*. Budapest: Kossuth Kiadó.
22. OBDK. (2014). *Általános gyermekjogi ismeretek szülőknek és szakembereknek*. Budapest: Országos Betegjogi, Ellátásjogi, Gyermekjogi és Dokumentációs Központ.
23. Pukánszky, B. (1992). *Neveléstörténet II*. Szeged: JGyTF Kiadó.
24. Pukánszky, B. (2001). *A gyermekkor története*. Budapest: Műszaki Könyvkiadó.
25. Rákó, E. (2014). *Gyermekegészségügyi intézményekben elhelyezett gyermekek életkörülményei*. Szeged: Belvedere Meridionale.
26. Szakmai Program, N. h. (2014. április 01). *Szeged-Csanád Egyházmegye Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató*. Forrás: szentagota.hu: <https://www.szentagota.hu/orszagos-egyhazi-modszertani-intezmenyunk-szakmai-programja/#>

27. Szilágyi, A. (1926). Az Országos Gyermekvédő Liga. *A gyermekvédelem Lapja*, 30.
28. Veczkó, J. (2000). *A gyermekvédelem és ifjúságvédelem alapjai*. Gyula: APC Stúdió.
29. Veczkó, J. (2007). *Gyermekvédelem pszichológiai és pedagógiai nézőpontból*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
30. Voltenics, A. (1996). *Gyermekvédelem és reszocializáció*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

Egyéb felhasznált források

1. 1997.évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásáról: gyermeki jogok (Megtekintve: 2022. január 10.)
2. 513/2013. (XII. 29.) Kormányrendelet a nevelőszülői foglalkoztatási jogviszony és a helyettes szülői jogviszony egyes kérdéseiről (Megtekintve: 2022. január 10.)
3. 29/2003. (V. 20.) ESzCsM rendelet a helyettes szülők, a nevelőszülők, a családi napközit működtetők képzésének szakmai és vizsgakövetelményeiről, valamint az örökbefogadás előtti tanácsadásról és felkészítő tanfolyamról. (Megtekintve: 2022. január 10.)

Ábrajegyzék

1. ábra: Nemek szerinti megoszlás	22
2. ábra: Életkor szerinti eloszlás.....	23
3. ábra: Családi állapot.....	23
4. ábra: A nevelőszülők iskolai végzettsége.....	24
5. ábra: Lakóhely.....	24
6. ábra: Foglalkozás	25
7. ábra: Fenntartás	26
8. ábra: Értesülés a nevelőszülőség lehetőségéről	27
9. ábra: Az alanyok tevékenységének ideje nevelőszülőként	28
10. ábra: Az alanyok nevelőszülői képzésen való részvétele	28
11. ábra: Az alanyok döntése a nevelőszülői hivatás mellett	29
12. ábra: A nevelőszülőknél lévő gyermekek száma.....	30
13. ábra: A gyermek származásának jelentősége	31
14. ábra: Testi-lelki fejlődés feltételeinek biztosítása	32
15. ábra: Nevelt gyermek együttműködése a nevelőszülővel.....	32
16. ábra: Nevelt gyermek viszonyulása, amikor valami nem engedélyezett a számára	33
17. ábra: Konfliktus kezelése a gyermekkel.....	34
18. ábra: Hazagondozás támogatása.....	34
19. ábra: Örökbefogadás támogatása	35
20. ábra: Nevelőszülői feladatok elvégzésének nehézsége	36
21. ábra: Nevelőszülői feladatok nehézsége.....	37
22. ábra: A nevelőszülők motivációja	38
23. ábra: Pénzbeli juttatások fontossága	39
24. ábra: A társadalom megítélése a nevelőszülői munkát illetően.....	39
25. ábra: Szófelhő	42

Mellékletek

I. Kérdőív

Kedves Kitöltő!

Dolgozatom témája a Nevelőszülői elhelyezés sajátosságait érinti.

Arra kérem, ha Ön nevelőszülő, akkor töltsse ki az alábbi kérdőívet, amivel hozzájárul a dolgozatom sikerességéhez. A kérdőív kitöltése anonim, az adatok nem kerülnek nyilvánosságra. A válaszok statisztikai felhasználásra szükségesek.

A kitöltés alatt kérem, valós adatokat adjon meg. Nincs jó vagy rossz válasz!

A kitöltés legfeljebb 20 percet vesz igénybe.

Hálásan köszönöm, ha kitöltésével közreműködik a dolgozatomhoz!

A válaszadók demográfiai jellemzői

1. Neme:
 - ☐ Nő
 - ☐ Férfi
2. Kora:
.....
3. Családi állapota:
 - ☐ Nőtlen/hajadon
 - ☐ Élettársi kapcsolatban élő
 - ☐ Házas
 - ☐ Özvegy
 - ☐ Elvált
4. Mi az Ön iskolai végzettsége?
 - ☐ Általános iskola
 - ☐ Középiskola (gimnázium, szakközépiskola, szakiskola)
 - ☐ Főiskola/egyetem
5. Hol lakik?
 - ☐ Község
 - ☐ Falu
 - ☐ Város
 - ☐ Megyeszékhely
6. Mi az Ön foglalkozása? (Nevelőszülősen kívül, ha van más is)
.....
7. Ön milyen fenntartású nevelőszülői hálózathoz tartozik?
 - ☐ Állami
 - ☐ Egyházi
 - ☐ Civil
 - ☐ Egyéb:.....
8. Honnan értesült a nevelőszülőiségről?
 - ☐ Televízióból
 - ☐ Újságból
 - ☐ Ismerősök, rokonoktól
 - ☐ Internetről
 - ☐ Egyéb:.....
9. Ön mióta tevékenykedik nevelőszülőként?

.....

10. Ön vett részt nevelőszülői képzésen?

- ☐ Igen
- ☐ Nem

11. Ön miért döntött a nevelőszülői hivatás mellett? (Több válasz is jelölhető)

- ☐ Anyagi okok miatt
- ☐ Nem lehetett saját gyermekem
- ☐ Saját gyermek felnőtté vált
- ☐ Ismerősi körben sok a nevelőszülő
- ☐ Érzelmi indíték
- ☐ Munkanélküliség miatt
- ☐ Egyéb:.....

Nevelőszülő és a gyermek együttműködése

12. Jelenleg hány nevelt gyermek van Önnél?

.....

13. Számít-e Önnek a gyermek származása? Ha igen, miért?

.....

14. Ön hogyan tudja nyújtani a gyermek számára a nélkülözhetetlen testi-lelki fejlődés feltételeit? (Több válasz is jelölhető)

- ☐ Kiegyensúlyozott családi légkör megteremtésével
- ☐ Rendszeres kommunikációval
- ☐ Pozitív mintaadással
- ☐ Támogatással
- ☐ Rendszeres felügyelettel
- ☐ Biztonságos környezet kialakításával
- ☐ Egyéb:.....

15. Mennyire tud a nevelt gyermeke Önnel együttműködni?

Egyáltalán nem tud Maximálisan

16. Mennyire barátságos a nevelt gyermek, ha valami nem engedélyezett számára?

Egyáltalán nem Teljes mértékben az

17. Hogyan kezeli az előforduló konfliktusokat nevelt gyermekével? (Több válasz is jelölhető)

- ☐ Megbeszéljük
- ☐ Megoldást keresünk közösen
- ☐ Büntetéssel
- ☐ Rá hagyom a gyermekre
- ☐ Egyéb:.....

18. Ön támogatja-e a gyermek vér szerinti családjához való hazagondozást?

- ☐ Igen, a gyermeknek ez a legjobb
- ☐ Nem, mert képtelenek lesznek a megfelelő gondozást nyújtani
- ☐ Nem, a gyermek nálam van a legjobb helyen
- ☐ Egyéb:.....

19. Ön támogatja a gyermek örökbefogadását?

- ☐ Igen
- ☐ Nem
- ☐ Nem, én szeretném örökbe fogadni
- ☐ Egyéb:.....

Nevelőszülői feladatok

20. Az Ön számára mennyire nehéz a nevelőszülői feladatok elvégzése?

Egyáltalán nem az

Nagyon nehéz

21. Ön számára mely feladatok jelentenek nehézséget? (Több válasz is jelölhető)
- ☐ Kapcsolattartás a vérszerinti hozzátartozókkal
 - ☐ Gondozási feladatok (étkeztetés, testi gondozás)
 - ☐ Nevelési feladatok (gyermek fejlesztése)
 - ☐ Együttműködés a nevelőszülői tanácsadóval, gyermekjóléti szolgálat családgondozójával
 - ☐ Adminisztrációs feladatok (gyermek iratanyagának őrzése, zsebpénznyilvántartás, gondozási – nevelési terv készítése)
 - ☐ Egyéb:.....
22. Mi motiválja Önt a munkájában? (Több válasz is jelölhető)
- ☐ A gyermek szeretete
 - ☐ Munkalehetőség
 - ☐ Kihívás
 - ☐ Egy új gyermek felnevelése
 - ☐ Segítségnyújtás
 - ☐ Anyagi javak
 - ☐ Egyéb:.....
 - ☐
23. Számítanak - e Önnek a különböző pénzbeli juttatások?
- ☐ Igen
 - ☐ Nem
24. Az Ön tapasztalatai szerint mit gondol a társadalom a nevelőszülői tevékenységről?
- ☐ Elismerik
 - ☐ Nem ismerik
 - ☐ Rosszallják
 - ☐ Közömbösek
 - ☐ Egyéb:.....

A nevelőszülői munka eredményességének szubjektív megítélése

25. Ön szerint mikor eredményes egy nevelőszülő munkája és mi kell ehhez?
.....
26. Kérem, írjon három pozitív és három negatív szót, a nevelőszülőségről
.....
27. Ön szerint van-e jó nevelőszülő? Ha igen akkor milyen?
.....
28. Ön kinek ajánlaná ezt a hivatást?
.....

II. Interjú kérdések

1. Mióta dolgozik ebben a szakmában?
2. Mi motiválja Önt a munkájában?
3. Milyen feladatokat látnak el a hálózaton belül?
4. Milyen létszámról beszélhetünk jelenleg a Békés megyei hálózathoz?
5. Kiből lehet nevelőszülő?
6. Hogyan kerülnek a gyermekek a nevelőszülőkhöz?
7. Ön szerint szükség lenne további nevelőszülőkre? Ha igen, miért?
8. A mai világban mit jelent a nevelőszülői hivatás?
9. Milyen programokat nyújtanak a gondozott gyermekeknek és nevelőszülőknél?
10. Mit gondol mennyire fontos a nevelőszülői hivatás?